

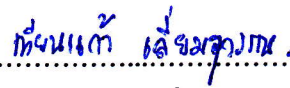
ผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิ
และช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2

วนิษา โพธิ์ทอง

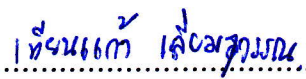
งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
เมษายน 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ วณิชชา โพธิ์ทอง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

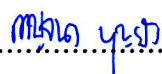
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ)

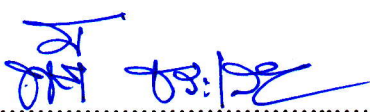
คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กาญจนา บุญยัง)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ธารเสนา)

วันที่....12....เดือน.....เมษายน.....พ.ศ....2560.....

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ คุณดูแลเอาใจใส่ เป็นอย่างดีจากหลาย ๆ ฝ่าย คือ อาจารย์ ดร.เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ (ประธานกรรมการสอบ และอาจารย์ที่ปรึกษา) อาจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์ (กรรมการสอบ) อาจารย์ ดร.กาญจนา บุญยัง (กรรมการสอบ) ในการแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ ติดตามความก้าวหน้า ในการดำเนินการวิจัย นายเสณี เงินไพโร รองอัยการจังหวัด สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิ และช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดชัยภูมิ ในการให้คำแนะนำ ความรู้ และประสบการณ์จริงจากผู้ที่ทำหน้าที่ใกล้เคียง รวมถึงข้อเสนอแนะ และสนับสนุนในเรื่องเอกสาร ตำรา ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ทำให้ทราบและเข้าใจถึงกระบวนการระดมข้อพิพาท ของสำนักงานอัยการสูงสุดมากยิ่งขึ้น นายยุทธศักดิ์ สัมปะชาโน นิตกรชำนาญการพิเศษ สำนักงาน อัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนภาค 2 กับการเป็นผู้ประสานงานขอข้อมูลภายในหน่วยงานสังกัดภาค 2 ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ รวมถึงบุคคลทั้ง 2 ท่าน เป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อของเจ้าหน้าที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิ และช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีทุกจังหวัดภายในสังกัดภาค 2 ที่กรุณาสละเวลารวบรวมข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการระดมข้อพิพาท มีจำนวนทั้งสิ้น 106 เรื่อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถจัดทำงานนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ตลอดจนพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่คอยถามไถ่ด้วยความห่วงใย ที่ร่วมทุกข์สุขตลอดระยะเวลาการศึกษา และกราบขอบพระคุณบุพการีผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างกับผู้วิจัย รวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้เอื้อนนามไว้ ณ ที่นี้

วนิษา โพธิ์ทอง

58930007: กลุ่มวิชา: การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน; รป.ม. (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)

คำสำคัญ: ผลของการประนอมข้อพิพาท/ การประนอมข้อพิพาท/ การประนอมข้อพิพาท
ในชั้นพนักงานอัยการ/ สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย
และการบังคับคดีในสังกัดภาค 2

วนิชชา โพธิ์ทอง: ผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา
สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2
(RESULTS OF DISPUTE CONCILIATION OF THE PUBLIC PROSECUTORS: A CASE
STUDY OF OFFICE OF CIVIL RIGHTS PROTECTION, LEGAL AID AND LEGAL
EXECUTION IN REGION 2) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ, ปร.ด.
76 หน้า, ปี พ.ศ. 2560.

การศึกษาผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครอง
สิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาลักษณะของเรื่อง
ที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ (2) เพื่อศึกษาผลของการประนอมข้อพิพาท
ในชั้นพนักงานอัยการ และ (3) เพื่อเปรียบเทียบผลของการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของเรื่องที่เข้าสู่
กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลจากเอกสารสารบบ
ประนีประนอมข้อพิพาทคดีแพ่งและอาญาของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย
และการบังคับคดีภายในหน่วยงานสังกัดภาคที่ 2 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 พบว่า
มีจำนวนทั้งสิ้น 106 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า พื้นที่ที่มีเรื่องเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทมากที่สุด คือ จังหวัดระยอง
ประเภทคดีที่เข้าสู่กระบวนการเกือบทั้งหมดเป็นคดีแพ่ง โดยคู่กรณีส่วนใหญ่เป็นบุคคล ลักษณะของข้อพิพาท
ที่เข้าสู่กระบวนการเป็นข้อพิพาทเรื่องหนี้มากที่สุด ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากข้อขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์
ซึ่งเกือบทั้งหมดพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท สำหรับผลการประนอมข้อพิพาท ในภาพรวม
พบว่า ร้อยละ 44.34 ของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทสามารถไกล่เกลี่ยสำเร็จ และร้อยละ 36.79
ยุติการไกล่เกลี่ย ส่วนเรื่องที่ไม่สำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 18.87 สำหรับระยะเวลาของกระบวนการประนอม
ข้อพิพาทโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 16 วัน โดยเรื่องที่สามารถไกล่เกลี่ยสำเร็จใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทเฉลี่ย
15 วัน เรื่องที่ไม่สำเร็จใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทเฉลี่ย 14 วัน และเรื่องที่ต้องยุติการไกล่เกลี่ย
มีระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทเฉลี่ย 18 วัน

58930007: MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT; M.P.A.
(PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT)

KEYWORDS: RESULTS OF DISPUTE CONCILIATION/ DISPUTE CONCILIATION/
DISPUTE CONCILIATION OF THE PUBLIC PROSECUTORS/ OFFICE OF
CIVIL RIGHTS PROTECTION, LEGAL AID AND LEGAL EXECUTION IN
REGION 2

WANITCHA PHOTHONG: RESULTS OF DISPUTE CONCILIATION OF
THE PUBLIC PROSECUTORS: A CASE STUDY OF OFFICE OF CIVIL RIGHTS
PROTECTION, LEGAL AID AND LEGAL EXECUTION IN REGION 2. ADVISOR:
TIENKAEW LIEMSUWAN, Ph.D. 76 P. 2017.

The purpose of this study was threefold. First, it aimed at examining the types of dispute that were sent to a conciliation process by public prosecutors. Also, this study intended to investigate the results of dispute conciliation of public prosecutors. The third purpose of this study was to compare the results of dispute conciliation as classified by the types of dispute. A technique of documentary analysis was used to collect the data. The analyzed document included 106 disputes from both civil and criminal cases processed at the Office of Civil Rights Protection, Legal Aid, and Legal Execution Region 2 from the months of July-December 2016. The instrument of this study was a record form. The statistical tests used to analyze the collected data included frequency, percentage, means, and standard deviation.

The results of this study revealed that Rayong Province was an area where there were the highest frequencies of disputes requested for conciliation. Almost of the dispute cases were civil suits in which the conflicting parties were two individuals. The majority of the disputes resulted from interest conflicts. In most cases, the conciliation was conducted by public prosecutors. In addition, the results showed that 44.34% of the disputes were successfully resolved and compromised. 36.76% of the cases ceased the conciliation. 18.87% of the cases were unsuccessful. Regarding the length of conciliation, it usually took 16 days. Specifically, while it took 15 days for conciliation of the successful cases, it usually took 14 days for the unsuccessful ones. For the cases in which the conciliation was ceased, it took 18 days for the process of conciliation.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ.....	8
แนวคิดเกี่ยวข้องกับการผลในการทำงาน.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
แหล่งข้อมูลสำคัญ.....	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
4 ผลการวิจัย.....	45
ส่วนที่ 1 ลักษณะของเรื่องเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทของสำนักงาน อัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด ในสังกัดภาค 2.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ส่วนที่ 2 ผลการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือ ทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2.....	50
ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท กับผลการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือ ทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2.....	51
5 สรุปผลวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	63
สรุปผลวิจัย.....	63
อภิปรายผล.....	64
ข้อเสนอแนะ.....	68
บรรณานุกรม.....	71
ภาคผนวก.....	74
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	76

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามพื้นที่เกิดข้อพิพาท.....	45
2 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทคดี.....	46
3 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ร้อง.....	47
4 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ถูกร้อง.....	47
5 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของข้อพิพาท.....	48
6 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามสาเหตุของข้อพิพาท.....	49
7 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท.....	49
8 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามผลการประนอมข้อพิพาท.....	50
9 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท.....	50
10 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามพื้นที่เกิดข้อพิพาท.....	51
11 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามพื้นที่เกิดข้อพิพาท.....	52
12 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทคดี.....	53
13 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทคดี.....	54
14 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ร้อง.....	54
15 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ร้อง.....	55
16 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ถูกร้อง.....	55
17 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ถูกร้อง.....	56
18 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของข้อพิพาท.....	56

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
19 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของข้อพิพาท...	58
20 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามสาเหตุของข้อพิพาท.....	59
21 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามสาเหตุของข้อพิพาท.....	60
22 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท.....	61
23 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามผู้ทำหน้าที่ประนอม ข้อพิพาท.....	61
24 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามระยะเวลาในการประนอม ข้อพิพาท.....	62

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2 ผังปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชน.....	30

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งหรือพิพาทเกิดขึ้น หากคู่กรณีพิพาทไม่สามารถหาแนวทางตกลงกันได้ วิธีที่จะแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งหรือข้อพิพาท ก็มักจะต้องนำคดีเกี่ยวกับความขัดแย้งหรือข้อพิพาทดังกล่าว เข้าสู่ระบบการพิจารณาของศาลยุติธรรม ซึ่งแม้จะเป็นวิธีการที่จะสามารถยุติปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทนั้น ได้ก็ตาม แต่การแพ้ชนะกันก่อนข้างเด็ดขาด และบางครั้งก่อให้เกิดความบาดหมางกันยิ่งขึ้น อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่าย เสียเวลาในการดำเนินคดีในศาลอีกด้วย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากต้องนำคดีเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทขึ้นสู่ศาลทุกคดีแล้ว ย่อมก่อให้เกิดปัญหาการสะสมของคดีในชั้นศาลเป็นจำนวนมากอีกด้วย นำมาซึ่งความล่าช้าในการพิจารณาคัดสินคดี ทำให้กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล ไม่อาจเยียวยาแก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนอันเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทของคนในสังคมได้เสมอไป ทำให้เห็นได้ว่า การยุติปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาท โดยระบบศาล เพียงอย่างเดียว นั้น ไม่เพียงพอและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก)

ด้วยเหตุนี้ การประนีประนอมข้อพิพาทจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของการยุติความขัดแย้ง หรือระงับข้อพิพาท ที่ทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ต้องการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่หรือที่จะมีขึ้นให้เสร็จสิ้นไป โดยคู่พิพาทต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน ซึ่งวิธีการประนีประนอมข้อพิพาทในประเทศไทยแยกพิจารณาได้ 2 วิธี ดังนี้ (1) วิธีการระงับข้อพิพาทโดยเจ้าหน้าที่/ เจ้าพนักงานของรัฐ ได้แก่ ฝ่ายปกครอง คณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาท ดำรวจ พนักงานอัยการ ศาล กรมคุมประพฤติ และ (2) วิธีการระงับข้อพิพาทโดยประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการแบบดั้งเดิม โดยประชาชนมีส่วนร่วมแก้ปัญหาข้อพิพาทกันเอง และต่อมาได้มีการใช้กระบวนการยุติธรรม โดยมีการฟ้องศาลจนเกิดปัญหาการเข้าถึงความยุติธรรม คณะรัฐมนตรีมีมติ วันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 เรื่อง แนวทางการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล กำหนดให้สำนักงานอัยการสูงสุดดำเนินการหารูปแบบแนวทางที่เหมาะสม เช่น การชะลอการฟ้องมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน จึงเป็นการตอบสนองความต้องการของรัฐในการลดคดีขึ้นสู่ศาล แก้ปัญหากระบวนการยุติธรรม และทำให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมง่ายขึ้น (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก)

สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ และให้ความสำคัญของการดำเนินการประนอมข้อพิพาท เพื่อลดความขัดแย้งของคนในสังคม และเพื่อเป็นการลดปริมาณคดีในชั้นศาล จึงได้กำหนดให้มีภารกิจงานในการดำเนินการประนอม ข้อพิพาทให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป โดยเป็นการให้ความช่วยเหลือที่ไม่คำนึงถึงฐานะรายได้ของผู้ขอความช่วยเหลือข้อพิพาท อันจะมีผลทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม ตามระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ. 2533 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2547) ซึ่งข้อพิพาทที่ประนอมได้ต้องเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความเพ่งหรืออาญา ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ โดยมีสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) ภาค 1 ถึง ภาค 9 เป็นหน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มีหน้าที่ดังนี้ (1) ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำนิติกรรมสัญญา (2) ให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาท และ (3) ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายอรรถคดี โดยไม่คิดค่าตอบแทนใด ๆ (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ข)

สำหรับสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนภาค 2 (สคช.2) เป็นหน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ที่มีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหลัก และการประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชนนั้น เป็นหนึ่งในภารกิจหลักของการลดความขัดแย้งของคนในสังคม และเพื่อลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล โดยปัจจุบันมีสำนักงานให้บริการความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนภายในสังกัดภาค 2 ในต่างจังหวัด ประกอบด้วย สคช.จังหวัด จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก สระแก้ว และ สคช.สาขา ที่ตั้งอยู่ในสำนักงานอัยการจังหวัด ณ ที่ตั้งในอำเภอที่มีศาลจังหวัดในอำเภออื่นในจังหวัดนั้น ๆ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ พัทยา และกบินทร์บุรี รวมเป็น 10 สำนักงาน มีผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทในท้องที่ภาค 2 แบ่งได้ ดังนี้ พนักงานอัยการ จำนวน 29 คน นิติกร จำนวน 11 คน และทนายความอาสา จำนวน 15 คน ซึ่งเดิม สคช.จังหวัด และ สคช.สาขา อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสำนักงานอัยการจังหวัด และต่อมาเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2557 สำนักงานอัยการสูงสุดได้มีประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2556 โดยแยกหน่วยงานออกมาตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ยังไม่มีการนำผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการมาวิเคราะห์อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะหาคำตอบว่า ลักษณะของเรื่องเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการมีลักษณะอย่างไร และผลการดำเนินงาน

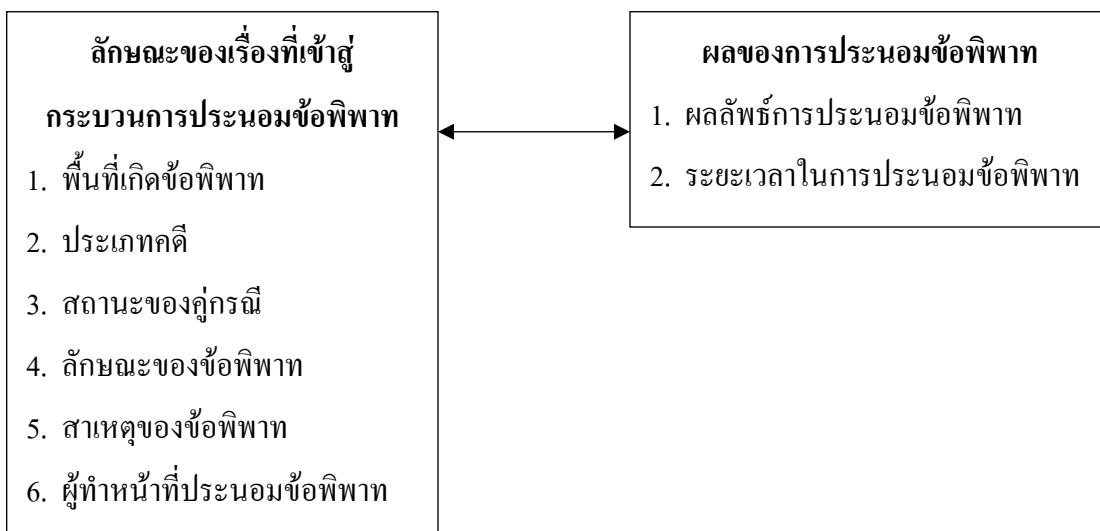
การประนอมข้อพิพาทชั้นพนักงานอัยการเป็นอย่างไร ตลอดจนผลของการดำเนินการประนอมข้อพิพาทแตกต่างกันตามลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการหรือไม่อย่างไร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เพื่อศึกษาและเป็นแนวทางปรับปรุงงานการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 เพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อันจะก่อให้เกิดความสุขสมานฉันท์แบบบูรณาการสร้างความสุขให้กับสังคม และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เพราะการประนอมข้อพิพาทสามารถตัดสินใจขาดข้อพิพาทของตนเองได้ โดยไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้แพ้หรือผู้ชนะ ซึ่งถือว่าเป็นทางเลือกที่สำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2
2. เพื่อศึกษาผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2
3. เพื่อเปรียบเทียบผลของการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและวิเคราะห์เอกสารการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการนั้น มีประเด็นที่ต้องการศึกษา ได้แก่ (1) ลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ ประกอบด้วย พื้นที่เกิดข้อพิพาท ประเภทคดี สถานะ ของคู่กรณี ลักษณะของข้อพิพาท สาเหตุของข้อพิพาท และผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท (2) ผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ ประกอบด้วย ผลลัพธ์การประนอม ข้อพิพาท และระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการวัดประสิทธิผลในการทำงานตามแนวคิดของยูทริธา ทาตาเย (2543) ธงชัย สันติวงษ์ (2549) เฉลิม สุขเจริญ (2557) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการระงอมข้อพิพาท
ในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย
และการบังคับคดีในสังกัดภาค 2
2. เพื่อให้ทราบถึงผลของการระงอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา
สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2
3. เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการระงอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ:
กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัด
ภาค 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลของการระงอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ:
กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัด
ภาค 2 โดยมีขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลเอกสาร โดยมุ่งศึกษาลักษณะของเรื่องที่เข้าสู่
กระบวนการระงอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิ

และช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 จำนวน 10 จังหวัด (พัทธา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี กบินทร์บุรี นครนายก สระแก้ว) และมีประเด็นศึกษา ได้แก่

1. ลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ ประกอบด้วย พื้นที่เกิดเหตุ ประเภทคดี สถานะของกลุ่มกรณี ลักษณะของข้อพิพาท สาเหตุของข้อพิพาท และผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท

2. ผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ ประกอบด้วย ผลลัพธ์ การประนอมข้อพิพาท และระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท

ขอบเขตด้านประชากร

จำนวนเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 รวมจำนวน 106 เรื่อง

ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 ถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2560 รวมระยะเวลา 6 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ข้อพิพาท หมายถึง ความขัดแย้ง ความไม่ลงรอย การทะเลาะเบาะแว้งกัน ทั้งในเรื่องส่วนตัว และเกี่ยวเนื่องจากผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว ตกลงกันไม่ได้ และได้เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ

คดี หมายถึง มูลเหตุที่ทำให้เกิดการโต้แย้งสิทธิ หมายถึงความรวมถึงคดีอาญาและคดีแพ่ง การประนอมข้อพิพาท หมายถึง กระบวนการระงับข้อพิพาท โดยมีบุคคลที่สาม ที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 กำหนดให้เป็นคนกลางทำหน้าที่ช่วยเหลือคู่พิพาทในการพยายามเจรจาต่อรอง เพื่อให้บรรลุข้อตกลงร่วมกัน

การประนีประนอมยอมความ หมายถึง สัญญาที่ผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย (คู่กรณี) ตกลงระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่ หรือจะมีขึ้นมาในภายหน้าให้เสร็จไป โดยทั้งสองฝ่ายต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันและกันด้วยความสมัครใจ

พื้นที่เกิดข้อพิพาท หมายถึง ข้อพิพาทที่เกิดในจังหวัดนั้น ๆ

ประเภทคดี หมายถึง คดีแพ่งและคดีอาญา

คู่กรณี หมายถึง ผู้ร้องกับผู้ถูกร้องในกระบวนการประนอมข้อพิพาท
 ผู้ร้อง หมายถึง ผู้ที่นำข้อพิพาทมาร้องขอให้เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท
 ผู้ถูกร้อง หมายถึง ผู้ที่ถูกผู้ร้องขอให้เชิญเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท
 สถานะของคู่กรณี หมายถึง ความเป็นสภาพบุคคลของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ซึ่งอาจแยกได้

ดังนี้

1. บุคคลธรรมดา
2. นิติบุคคลภาครัฐ
3. นิติบุคคลภาคเอกชน

บุคคลธรรมดา หมายถึง ประชาชนคนทั่วไปที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลภาครัฐ

และภาคเอกชน

นิติบุคคลภาครัฐ หมายถึง กระทรวง ทบวง กรม จังหวัด ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

นิติบุคคลภาคเอกชน หมายถึง บริษัท ห้างหุ้นส่วน มูลนิธิ สมาคม สหกรณ์ กองทุน

หมู่บ้าน หรือธนาคาร ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

ลักษณะข้อพิพาท หมายถึง ข้อพิพาททางแพ่ง ได้แก่ หนี้ ละเมิด เอกเทศสัญญา ทรัพย์สิน

ครอบครัว มรดก และอื่น ๆ กับความผิดทางอาญาอันยอมความได้

สาเหตุของข้อพิพาท หมายถึง ต้นเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

ผลการประนอมข้อพิพาท หมายถึง ผลจากการดำเนินงานตามกระบวนการประนอม

ข้อพิพาท ซึ่งประกอบด้วย ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท หมายถึง คำสั่งสุดท้ายของหัวหน้าพนักงานอัยการ

เมื่อกระบวนการประนอมข้อพิพาทสิ้นสุดลง ได้แก่

1. โกล่เกลี่ยสำเร็จ หมายถึง คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้
2. โกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ หมายถึง คู่กรณีทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้
3. ยุติการโกล่เกลี่ย หมายถึง คู่กรณีไม่มาตามที่พนักงานอัยการนัด

ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท หมายถึง จำนวนวันที่ใช้ในกระบวนการประนอม

ข้อพิพาท เริ่มนับตั้งแต่วันรับเรื่องและสิ้นสุดเมื่อวันที่หัวหน้าพนักงานอัยการมีคำสั่ง

ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท หมายถึง คนกลางที่ทำหน้าที่เสนอแนะแนวทาง

ในการเจรจาเพื่อยุติปัญหาข้อพิพาทโดยสันติวิธี ซึ่งในที่นี้ หมายถึง พนักงานอัยการ นิติกร

ทนายความอาสา

พนักงานอัยการ หมายถึง พนักงานอัยการที่ประจำ สคช.จังหวัด และสาขาใน

จังหวัดนั้น ๆ

นิติกร หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประจำอยู่ สคช.จังหวัด และสาขาในจังหวัดนั้น ๆ
ทนายความอาสา หมายถึง ทนายความที่ประจำอยู่ ณ สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิ
และช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีภายในสังกัดภาค 2 (รวม 10 จังหวัด) มีหน้าที่
ให้คำปรึกษากฎหมาย และประนอมข้อพิพาท เป็นต้น

สคช.จังหวัด หมายถึง สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย
และการบังคับคดีจังหวัด (ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก สระแก้ว)

สคช.สาขา หมายถึง สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย
และการบังคับคดีจังหวัด (ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก สระแก้ว)
สาขา (พัททยา กบินทร์บุรี)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 ผู้วิจัย ได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนด กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ
  - 1.1 ความหมายของการประนอมข้อพิพาท
  - 1.2 ประเภทคดีที่ประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ
  - 1.3 ลักษณะของข้อพิพาทที่จะทำการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ
  - 1.4 ความหมายของสัญญาประนีประนอมยอมความ
  - 1.5 ลักษณะวิธีการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความ
  - 1.6 สาเหตุที่ก่อให้เกิดข้อพิพาทจนนำมาสู่การประนอมข้อพิพาท
  - 1.7 คุณสมบัติของผู้ทำการประนอมข้อพิพาท
  - 1.8 ขั้นตอนการปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาทชั้นอัยการ
2. แนวคิดเกี่ยวข้องกับผลในการทำงาน
  - 2.1 ความหมายของประสิทธิผลในการทำงาน
  - 2.2 ความหมายของประสิทธิภาพในการทำงาน
  - 2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในการประนอมข้อพิพาท
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ

ความหมายของการประนอมข้อพิพาท

ประนอมข้อพิพาท เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และเป็นวิธีการระงับข้อพิพาท เนื่องจากการประนอมข้อพิพาทเป็นวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกที่สามารถนำมาเยียวยาและฟื้นฟู บรรเทาความเสียหาย และให้ ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพเดิม เป็นการลดภาระแก่กระบวนการยุติธรรมหลักจตุสดมภ์ขึ้นสู่ศาล โดยให้คู่พิพาทหันกลับมาพูดคุยและเจรจาหาทางยุติข้อพิพาทลดความตึงเครียดที่เกิดขึ้น ไม่มีฝ่ายแพ้หรือชนะ แต่ชนะทั้งคู่

ลดเวลา ค่าใช้จ่าย สร้างความพึงพอใจแก่คู่พิพาทและเกิดความสมานฉันท์ (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก)

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินการประนอมข้อพิพาท เพื่อลดความขัดแย้งของคนในสังคม และเพื่อเป็นการลดปริมาณคดีในชั้นศาล จึงได้กำหนดให้มีภารกิจงานในการดำเนินการประนอมข้อพิพาทและได้บรรจุแผนงาน/ กิจกรรม ดังกล่าว ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด โดยกำหนดให้สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมายส่วนกลาง และสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด ดำเนินการประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชน โดยทั่วไป ทั้งยังเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยไม่คำนึงถึงฐานะรายได้ของ ผู้ขอความช่วยเหลือ ยุติข้อพิพาทอันจะมีผลทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม ตามระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ. 2533 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2547) ซึ่งข้อพิพาทที่ประนอมได้ต้องเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความแ่งหรืออาญา ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ ประกอบด้วยการช่วยเหลือนำการประนอมข้อพิพาทในเรื่องต่าง ๆ

การประนอมข้อพิพาท คือ การที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาท ซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้น ให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน โดยคู่กรณีเจรจาตนเอง หรือมีบุคคลที่สามารถเป็นคนกลาง ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการเจรจา ทั้งนี้ไม่มีการใช้อำนาจบังคับไม่ว่าโดยตรง หรือทางอ้อม การมีคนกลางในการเจรจา เรียกว่า “การไกล่เกลี่ย” (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ง)

ประเภทคดีที่ประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ

สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีทุกจังหวัด ภายในท้องที่ภาค 2 ได้ดำเนินการประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งข้อพิพาทที่ประนอมกันได้นั้น ต้องเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความแ่ง หรืออาญา ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. คดีแ่งทุกประเภท

คดีแ่ง คือ คดีที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน โดยเฉพาะส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถ บุคคล ทรัพย์สิน นิติกรรม สัญญา หนี้สิน ครอบครัว มรดก คดีแ่งเหล่านี้ไม่กระทบกระเทือนต่อสาธารณชน กฎหมายจึงยินยอมให้ประนีประนอมยอมความกันได้

2. คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้

คดีอาญาประเภทนี้กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้เป็นคดีความผิดอันยอมความกันได้ คดีอาญาประเภทใดก็ตามที่แม้จะมีโทษเล็กน้อยเพียงใด ถ้ากฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นคดีความผิดอันยอมความกันได้ หาอาจะยอมความกันได้ไม่ คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้โดยปกติ กระทบกระเทือนต่อสิทธิต่อสิทธิส่วนบุคคลมิได้กระทบกระเทือนสาธารณชน กฎหมายจึงยินยอมให้ถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความกันได้ คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก)

- 2.1 ความผิดฐานเอาชื่อหรือยี่ห้อในทางการค้าของผู้อื่นมาใช้ (มาตรา 272)
- 2.2 ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา (มาตรา 276 วรรค 1)
- 2.3 ความผิดฐานกระทำอนาจารธรรมดา (มาตรา 278)
- 2.4 ความผิดฐานพาหญิงไปเพื่ออนาจาร (มาตรา 284)
- 2.5 ความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ (มาตรา 309 วรรค 1)
- 2.6 ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น (มาตรา 310 วรรค 1)
- 2.7 ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นโดยประมาท (มาตรา 311 วรรค 1)
- 2.8 ความผิดฐานเปิดเผยความลับในจดหมาย (มาตรา 322)
- 2.9 ความผิดฐานเปิดเผยความลับของผู้อื่นที่รู้มาโดยหน้าที่ (มาตรา 323)
- 2.10 ความผิดฐานเปิดเผยความลับในทางอุตสาหกรรมหรือวิทยาศาสตร์ (มาตรา 324)
- 2.11 ความผิดฐานหมิ่นประมาทคนเป็น (มาตรา 326)
- 2.12 ความผิดฐานหมิ่นประมาทคนตาย (มาตรา 327)
- 2.13 หมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา (มาตรา 328)
- 2.14 ความผิดฐานน้อ โกงธรรมดา (มาตรา 341)
- 2.15 ความผิดฐานน้อ โกงประกอบด้วยเหตุพิเศษ (มาตรา 342)
- 2.16 ความผิดฐานหลอกลวงคนให้ไปทำงาน (มาตรา 344)
- 2.17 ความผิดฐานตั้งซื้ออาหารหรือเข้าอยู่ในโรงแรม โดยไม่มีเงิน (มาตรา 345)
- 2.18 ความผิดฐานชักจูงให้เด็กเบาปัญญาขายของโดยเสียเปรียบ (มาตรา 346)
- 2.19 ความผิดฐานน้อ โกงในเรื่องประกันวินาศภัย (มาตรา 347)
- 2.20 ความผิดฐานน้อ โกงเจ้าหน้าที่จ่านา (มาตรา 347)
- 2.21 ความผิดฐานน้อ โกงเจ้าหน้าที่ธรรมดา (มาตรา 350)
- 2.22 ความผิดฐานยกยกทรัพย์ตามธรรมดา (มาตรา 352)
- 2.23 ความผิดฐานยกยกทรัพย์ในฐานะเป็นผู้จัดการมรดกแทนเขา (มาตรา 353)

2.24 ความผิดฐานยกยอกทรัพย์ในฐานะเป็นผู้จัดการทรัพย์ตามคำสั่งศาล
(มาตรา 354)

2.25 ความผิดฐานยกยอกทรัพย์เก็บของตก (มาตรา 355)

2.26 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามธรรมดา (มาตรา 358)

2.27 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ชนิดพิเศษ (มาตรา 359)

2.28 ความผิดฐานบุกรุกตามธรรมดา (มาตรา 362)

2.29 ความผิดฐานบุกรุกโดยย้ายเครื่องหมายอสังหาริมทรัพย์ (มาตรา 363)

2.30 ความผิดฐานเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในอาคารของผู้อื่น (มาตรา 364)

ลักษณะของเรื่องที่มีให้รับดำเนินการ

ตามระเบียบ ฯ ข้อ 19 กำหนดว่า คำขอให้ความช่วยเหลือดังต่อไปนี้ ห้ามมิให้
รับดำเนินการ

1. เรื่องที่รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีมติ
หรือคำสั่งเด็ดขาดในเรื่องนั้นแล้ว

2. เรื่องที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะเป็นผู้ช่วยเหลือ
และเรื่องอยู่ในระหว่างดำเนินการของหน่วยงานนั้น ๆ

3. เรื่องที่อัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย (ปัจจุบันหมายถึงอธิบดีอัยการ สคช.)
หรือหัวหน้าพนักงานอัยการ เคยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่อาจให้ความช่วยเหลือได้ และได้สั่งยุติ
การช่วยเหลือแล้ว เว้นแต่กรณีมีพยานหลักฐานใหม่ อันจะทำให้ผลของการดำเนินการให้
ความช่วยเหลือเปลี่ยนไป

4. เรื่องที่คู่กรณีเคยประนีประนอมยอมความกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เว้นแต่ผู้มีส่วนได้
เสียขอให้แก้ไข หรือคัดค้านการประนีประนอมยอมความเดิม โดยมีหลักฐานหรือข้อเท็จจริง
เพิ่มเติมที่ปรากฏชัดในภายหลัง และการให้ความช่วยเหลือจะไม่เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิ
หรือประโยชน์ของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต และเสียค่าตอบแทน

5. เรื่องเกี่ยวกับคดี ซึ่งผู้ขอความช่วยเหลือได้เคยว่าจ้างทนายความ หรือมีทนายความ
หรือมีหน่วยงานอื่นให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายอยู่แล้ว

6. เรื่องที่เป็นคดี หรือข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือการปฏิบัติงาน
ของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่กฎหมายหรือระเบียบ
แบบแผนกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่นั้น ๆ เว้นแต่กรณีที่อัยการพิเศษ
ฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย (อธิบดีอัยการ สคช.) หรือหัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาให้รับไว้
ดำเนินการเป็นเรื่อง ๆ ไป

หลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน มีระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ. 2533 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง พ.ศ. 2547) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปไว้ ดังนี้ (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ค)

1. สถานที่ให้บริการ

ตามระเบียบ ฯ ข้อ 5 กำหนดให้ที่ทำการของสำนักงาน สคช.กลาง สคช.จังหวัด หรือ สคช.สาขา เป็นสำนักงานสำหรับให้บริการความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

ปัจจุบัน สถานที่ให้บริการในสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนภาค 2 ประกอบด้วย สคช.จังหวัด และ สคช.สาขา ดังนี้

1.1 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดชลบุรี

1.2 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดชลบุรี (สาขาพัทยา)

1.3 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดระยอง

1.4 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดจันทบุรี

1.5 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดตราด

1.6 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดปราจีนบุรี

1.8 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดปราจีนบุรี (กบินทร์บุรี)

1.9 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดนครนายก

1.10 สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดสระแก้ว

สถานที่ให้บริการประชาชนในท้องที่ภาค 2 คือ สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิ และช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด (สคช.จังหวัด) ที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองทุกจังหวัด ในท้องที่ภาค 2 ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก สระแก้ว และสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัด (สาขา) (สคช.สาขา) ที่ตั้งอยู่ในสำนักงานอัยการจังหวัด ณ ที่ตั้งในอำเภอที่มีศาลจังหวัด ในอำเภออื่นในจังหวัดนั้น ๆ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ พัทธยา และกบินทร์บุรี

2. ขอบเขตอำนาจ

ตามระเบียบ ฯ ข้อ 6 กำหนดขอบเขตอำนาจไว้ ดังนี้

2.1 สคช.จังหวัด มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเฉพาะภายใน เขตจังหวัด

2.2 สคช.สาขา มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเฉพาะภายใน เขตพื้นที่ที่กรมอัยการ (สำนักงานอัยการสูงสุด) กำหนด

3. บุคลากรผู้ให้บริการ

ตามระเบียบ ฯ ข้อ 7 กำหนดว่า ในการปฏิบัติงานการให้บริการความช่วยเหลือ ทางกฎหมายแก่ประชาชน ให้หัวหน้าพนักงานอัยการจัดให้มีพนักงานอัยการ นิติกร เจ้าหน้าที่ หรือทนายความอาสา ไว้คอยบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนให้เพียงพอ เพื่อให้ ได้รับความสะดวก รวดเร็ว และให้ควบคุมดูแลการให้บริการดังกล่าวดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง และเป็นธรรม

ให้หัวหน้าพนักงานอัยการจ่ายสำนวนแก่พนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา รับไปดำเนินการโดยการพิจารณาตามประเภทของบริการ และความยากง่ายของข้อปรึกษาหรือคดี

ส่วนวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ตามระเบียบ ฯ ข้อ 18 กำหนดไว้ว่า ให้ สคช.กลาง สคช.จังหวัด และสาขา แต่ละแห่งมีอำนาจกำหนดวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้ ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน เกิดการประสานงานที่ดี มีความคล่องตัว สะดวกรวดเร็ว เกื้อกูล และสนับสนุนการปฏิบัติงานของทนายความอาสา ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการดูแล ติดตาม ประเมินผล โดยไม่ขัดต่อระเบียบด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมาย ฯ ได้

4. ผู้รับบริการ

ตามระเบียบ ฯ ข้อ 8 กำหนดว่า ในการขอความช่วยเหลือไม่ว่าในเรื่องใด ๆ ให้ผู้ที่ เดือดร้อนหรือเสียหายโดยตรงเป็นผู้ยื่นคำขอ ห้ามมิให้ร้องขอแทนกัน เว้นแต่กรณีจำเป็น หรือเป็น กรณีเร่งด่วน ก็ให้รับเรื่องไว้ก่อน แล้วให้สอบข้อเท็จจริงจากผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหาย โดยเร็ว พร้อมทั้งจัดให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ยื่นคำขอ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปตามระเบียบ ฯ

บุคคลที่มีสิทธิขอรับบริการช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาท ในระเบียบ ฯ ข้อ 24 กำหนดว่าการให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาทให้กระทำโดยไม่คำนึงถึงฐานะ รายได้ ของผู้ขอความช่วยเหลือ เพื่อยุติข้อพิพาทอันจะมีผลให้เกิดความสงบเรียบร้อย

องค์กรในการประนอมข้อพิพาท

สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด (สคช.จังหวัด และ สคช.สาขา) ในสังกัดภาค 2

ลักษณะของข้อพิพาทที่จะทำการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ

1. เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความแฟงหรือความอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้ในเรื่องข้อพิพาทที่จะทำการประนอมข้อพิพาทกันได้นั้น ถ้าเป็นเรื่องข้อพิพาทที่เกี่ยวกับความแฟงแล้ว สามารถประนอมข้อพิพาทกันได้ทุกเรื่อง ข้อพิพาทเกี่ยวกับความแฟงดังกล่าว เป็นเรื่องที่คู่กรณีพิพาทโต้แย้งกันในเรื่องสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลจะมีสิทธิหรือหน้าที่ต่อกันอย่างใดบ้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโต้แย้งกันในระหว่างเอกชนต่อเอกชนด้วยกันในเรื่องหนี้สิน นิติกรรมสัญญาต่าง ๆ เป็นต้นว่า ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่าทรัพย์สิน จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน คุ้มม ฝากทรัพย์สิน ค้ำประกัน จำนอง จำนำ เก็บของในคลังสินค้า ตัวแทนนายหน้า ฯลฯ และในเรื่องทรัพย์สิน เช่น เกี่ยวกับเรื่องกรรมสิทธิ์ ความเป็นเจ้าของ สิทธิครอบครอง เป็นต้นตลอดจนเป็นเรื่องครอบครัว และมรดก เช่น การหมั้น การสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา บิดามารดากับบุตร การตกทอดแห่งทรัพย์สินมรดกโดยพินัยกรรมและไม่มีพินัยกรรม หลักเกณฑ์การทำพินัยกรรม การแบ่งมรดกและการจัดการทรัพย์สินมรดก เป็นต้น

ในเรื่องข้างต้น หากมีข้อพิพาทเกิดโต้แย้งขึ้นก็สามารถตกลงประนอมข้อพิพาทกันได้ทุกเรื่อง

2. ข้อพิพาทเกี่ยวกับความอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความกันได้

ความผิดในทางอาญาแบ่งออกเป็นความผิดต่อแผ่นดิน และความผิดต่อส่วนตัว ดังนี้ ความผิดต่อแผ่นดิน ได้แก่ ความผิดทางอาญาที่กระทบกระเทือนกับสังคมส่วนรวมเป็นเรื่องร้ายแรง ดังนั้น แม้ผู้ได้รับความเสียหายจะตกลงไม่เอาเรื่องก็ไม่ทำให้คดีระงับไป เนื่องจากเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนถึงสังคมส่วนรวมดังกล่าว ความผิดประเภทนี้ไม่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีตกลงประนีประนอมยอมความกันได้ ความผิดอาญาต่อแผ่นดิน เช่น ความผิดเกี่ยวกับศาสนา ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน เช่น วางเพลิงเผาทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสาร ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย เช่น ฆ่าผู้อื่น ทำร้ายร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์

รับของโจร

ความผิดอาญาดังกล่าวข้างต้น เป็นความผิดอาญาแผ่นดินแม้ผู้ได้รับความเสียหายจะไม่ติดใจเอาความก็ไม่ทำให้คดีระงับไป ดังนั้น ความผิดประเภทนี้จึงไม่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีประนีประนอมยอมความกันได้

ข้อพิพาทในคดีอาญาที่สามารถประนีประนอมยอมความกันได้ เฉพาะในความผิดอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความกันได้เท่านั้น ความผิดอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความกันได้ คือ ความผิดอาญาซึ่งไม่ร้ายแรง ไม่ก่อผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมเท่าใดนัก ดังนั้น หากผู้ได้รับความเสียหายไม่ติดใจเอาความ เช่น ยอมถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือประนีประนอมยอมความ ย่อมทำให้คดีระงับไป ไม่สามารถนำมาฟ้องร้องกันได้อีก ความผิดอาญาที่เป็นความผิดอันตราขยอมความกันได้ เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ที่ไม่ใช่ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา ความผิดฐานบุกรุก โดยมิได้ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายไม่มีอาวุธปืน ไม่ได้บุกรุกร่วมกันตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ไม่ได้บุกรุกในเวลากลางคืน ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา หรือความผิดฐานกระทำอนาจารที่ไม่ได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล ไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย ไม่ได้กระทำต่อผู้สืบสันดาน (ลูก หลาน เหลน ลื้อ) ศิษย์ที่อยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุมตามที่ราชการ หรือผู้อยู่ในความปกครองในความพิทักษ์หรือในความอนุบาล เป็นต้น ความผิดเหล่านี้เป็นความผิดที่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีตกลงประนีประนอมยอมความกันได้

3. คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้พนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา

ทำการประนีประนอมยอมความ โดยที่การประนีประนอมยอมความเป็นนิติกรรมสัญญาที่ผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นมาในภายหน้าให้เสร็จไป โดยทั้งสองฝ่ายต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันและกันด้วยความสมัครใจมุ่งตรงต่อการที่จะก่อเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ ดังนั้น การประนีประนอมยอมความจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ทำสัญญาระงับข้อพิพาทประการหนึ่ง และต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันและกันอีกประการหนึ่ง หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เต็มใจที่จะระงับข้อพิพาทกับอีกฝ่ายหนึ่ง การประนีประนอมยอมความก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ และก็ไม่สามารถที่จะไปบังคับให้บุคคลนั้นทำการประนีประนอมยอมข้อพิพาทได้เพราะกฎหมายถือเอาความสมัครใจตกลงและยินยอมของแต่ละฝ่ายเป็นสำคัญดังกล่าว ดังนั้น การประนีประนอมยอมความนั้นจึงต้องกำหนดให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะให้คณะกรรมการหมู่บ้านทำการประนีประนอมยอมความด้วย โดยการบันทึกยินยอมจะต้องทำตามแบบท้ายข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย

4. ข้อพิพาทนั้นเกิดขึ้นในท้องที่ หรือคู่งกรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดที่ตั้งอยู่ ลักษณะข้อพิพาทที่พนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสาจะประนีประนอมยอมความกันได้ต้องเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในภูมิลำเนาที่จังหวัดนั้นตั้งอยู่ เพราะง่ายต่อการที่จะนำพยานหลักฐานต่าง ๆ เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุมาสอบถาม หรือออกไปตรวจสอบสถานที่เกิด

ภูมิลำเนาของบุคคลนั้นอาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นได้ว่าบุคคลนั้น ๆ มีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่ใด ซึ่งในเรื่องนี้กฎหมายได้กำหนดว่า ภูมิลำเนาบุคคลธรรมดาได้แก่ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่ อันเป็นแหล่งที่สำคัญ

ตัวอย่าง นาย ก. มีบ้านและครอบครัวอยู่ที่จังหวัดนครสวรรค์ มีบ้านให้บุคคลอื่นเช่าอยู่ 2 หลัง ที่จังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดอ่างทอง ดังนั้น ภูมิลำเนาของ นาย ก. ต้องถือว่าอยู่ที่จังหวัดนครสวรรค์ เพราะเป็นสถานที่ที่ นาย ก. อยู่กับครอบครัวอันเป็นสถานที่อยู่อันเป็นแหล่งสำคัญ

แต่ถ้าบุคคลใดมีสถานที่อยู่หลายแห่งซึ่งอยู่สลับเปลี่ยนกันไปมา หรือมีถิ่นที่อยู่ที่เป็นปกติหลายแห่ง กรณีเช่นนี้กฎหมายถือว่าบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาทุกแห่ง

ตัวอย่างที่ 1 นาย ก. มีภริยา 2 คน อยู่จังหวัดสมุทรสาคร 1 คน อยู่จังหวัดสมุทรสงคราม 1 คน นาย ก. ผัดไปนอนบ้านละ 15 วัน ทุกเดือนตลอดมา ดังนั้น จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดสมุทรสงครามเป็นภูมิลำเนาของนาย ก.

ตัวอย่างที่ 2 นาย ก. เป็นพ่อค้ามีร้านอยู่ที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดสุพรรณบุรี นาย ก. ต้องไป ๆ มา ๆ ระหว่างจังหวัดนครปฐมและจังหวัดสุพรรณบุรีตลอดเวลา โดยถือว่าทั้ง 2 จังหวัดมีความสำคัญเท่า ๆ กัน เช่นนี้ จังหวัดนครปฐมและจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นภูมิลำเนาของ นาย ก.

ถ้าบุคคลใดไม่มีภูมิลำเนาหรือไม่มีที่อยู่อันเป็นหลักแหล่ง กฎหมายถือว่าพบตัวที่ไหนให้ถือว่าที่นั้นเป็นภูมิลำเนาของบุคคลนั้น

ตัวอย่าง ขอทานหรือคนจรจัดซึ่งเที่ยวขอทานไปเรื่อย ๆ ในที่ต่าง ๆ กฎหมายถือว่าพบตัวคนขอทานหรือคนจรจัดที่ไหนถือว่าที่นั้นเป็นภูมิลำเนาของบุคคลดังกล่าว

ผู้เยาว์กฎหมายถือว่ามีภูมิลำเนาเดียวกันกับบิดา ถ้าบิดาตายถือว่ามีภูมิลำเนาเดียวกับมารดา อนึ่ง ผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมกฎหมายถือว่ามีภูมิลำเนาเดียวกันกับผู้รับบุตรบุญธรรม

ข้าราชการ กฎหมายถือว่ามีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่ที่ตนรับราชการประจำอยู่ ณ ที่นั้น

ความหมายของสัญญาประนีประนอมยอมความ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 850 ได้ให้บทนิยามของสัญญาประนีประนอมยอมความว่า “อันว่าประนีประนอมยอมความ คือ สัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ระวังข้อพิพาท อันใดอันหนึ่ง ซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปได้ต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน”

หลักเกณฑ์ของสัญญาประนีประนอมยอมความ มีดังนี้

1. เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีคู่สัญญาสองฝ่าย ความหมายก็คือ ประนีประนอมยอมความต้องทำเป็นสัญญา เมื่อเป็นสัญญาจึงต้องนำหลักเกณฑ์การก่อให้เกิดสัญญามาใช้ คือ

1.1 ต้องมีคู่สัญญา ตามหลักเรื่องสัญญาต้องมีคู่สัญญา 2 ฝ่ายขึ้นไป ตกลงยินยอมกัน โดยฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเป็นคำเสนอ และมีอีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเป็นคำสนอง ถูกต้องตรงกับคำเสนอ เมื่อคู่สัญญากกลงกันได้แล้วก็เกิดสัญญาขึ้น คู่สัญญา 2 ฝ่ายนี้ แต่ละฝ่ายจะมีที่คนก็ได้

1.2 วัตถุประสงค์ของสัญญาต้องชอบด้วยกฎหมาย คือ วัตถุประสงค์ของสัญญาต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและต้องไม่เป็นการพ้นวิสัย จึงจะทำให้สัญญานั้นสมบูรณ์

1.3 คู่สัญญาต้องมีความสามารถในการทำสัญญา ความสามารถเป็นไปตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายในเรื่องความสามารถของบุคคลในการทำนิติกรรมต่าง ๆ เช่น ผู้เยาว์ ผู้ไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ เพราะถ้าคู่สัญญาไม่มีความสามารถในการทำสัญญา สัญญานั้นก็เป็นโมฆะไปเมื่อถูกบอกล้าง

สำหรับในเรื่องสัญญาประนีประนอมยอมความนี้ กฎหมายได้ให้ความสำคัญเรื่องความสามารถของบุคคลไว้โดยเฉพาะ เช่น ในเรื่องผู้เสมือนไร้ความสามารถใน มาตรา 35 (5) ที่ทำให้ผู้เสมือนไร้ความสามารถต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อนจึงจะทำสัญญา ประนีประนอมยอมความได้ และเรื่องผู้เยาว์ มาตรา 1574 (8)* ที่ให้ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมจากศาลเสียก่อนจึงจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความได้ และหากผู้ใช้อำนาจปกครองได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์มิได้รับอนุญาตจากศาล ย่อมไม่ผูกพันผู้เยาว์ ดังเช่น

ฎ. 1837/ 2523 นายทวี ด่านหนา บิดาผู้แทน โดยชอบธรรมของเด็กชาย บุญเรือง ด่านหนา ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับนายอึ้ง วรรณศิริ บิดาของเด็กชาย วิทยา วรรณศิริ รับเงินค่าเสียหาย 3,800 บาท จากนายอึ้งไปในวันที่ทำสัญญาดังกล่าว ศาลฎีกาเห็นว่าการทำละเมิดต่อผู้เยาว์อันเป็นผลให้ผู้เยาว์มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนนั้น เป็นการที่ผู้เยาว์จะได้มาซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่ง หากมีการประนีประนอมยอมความกันซึ่งผู้ใช้อำนาจปกครองต้องทำสัญญาแทนผู้เยาว์ ผู้ใช้อำนาจปกครองในฐานะผู้แทน โดยชอบธรรมต้องขออนุญาตศาลเสียก่อน ตาม ป.พ.พ.1574 (8) แต่ปรากฏว่านายทวี ด่านหนา บิดาโจทก์ทำสัญญาประนีประนอมยอมความโดยมิได้รับอนุญาตจากศาลเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว มูลละเมิดที่เด็กชายวิทยาก่อขึ้นหาจะมีผลระงับไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความอันเป็นโมฆะไม่ และไม่มีผลผูกพันเด็กชายบุญเรือง โจทก์

คู่สัญญาไม่บกพร่องเรื่องการแสดงเจตนา คือ สัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่สัญญาได้ทำขึ้นจะต้องไม่เกิดข้อผิดพลาดสำคัญผิด หรือเหตุเสื่อมเสียอย่างอื่น มิฉะนั้นสัญญาไม่สมบูรณ์ อาจตกเป็น โหมะหรือโมฆียะ

2. คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ทำสัญญาระงับข้อพิพาท ซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไป ข้อพิพาท คือ ข้อโต้แย้งหรือโต้เถียงที่ไม่ยอมรับกันในระหว่างคู่กรณี ซึ่งแยกได้เป็น 2 กรณี คือ

2.1 ระงับข้อพิพาทที่มีอยู่ให้เสร็จไป คือ ข้อพิพาทนั้นมีอยู่แล้ว แต่คู่สัญญาได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้ข้อพิพาทที่มีอยู่ระงับไป เช่น

นายขาวและนายเขียวต่างอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงหนึ่ง ภายหลังได้ตกลงทำสัญญากันที่อำเภอว่า นายเขียวขอให้ที่ดินตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่นายขาว แต่นายขาวต้องให้ข้าวเปลือกแก่นายเขียวเป็นรายปี เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อระงับข้อพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินให้เสร็จไป โดยนายเขียวยอมให้ที่ดินตนเป็นของนายขาว แต่นายขาวต้องส่งข้าวเปลือกให้นายเขียวเป็นรายปี

หรือนายเพชร ได้ขับรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้นายพลอยเสียหายอันเป็นการละเมิด นายเพชรตกลงชดใช้ค่าเสียหายให้นายพลอย โดยทำความตกลงเป็นหนังสือว่ายินดีจะซ่อมบ้านที่เสียหายให้อยู่ในสภาพเดิม นายพลอยยินยอมตามที่นายเพชรตกลง ข้อตกลงที่นายเพชรทำไว้ว่ายินดีซ่อมบ้านให้และนายพลอยตกลง เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความที่ระงับข้อพิพาทเรื่องค่าเสียหายของบ้าน

2.2 สัญญาระงับข้อพิพาทที่จะมีขึ้นให้เสร็จไป คือ ข้อพิพาทนั้นยังไม่เกิดขึ้น แต่อาจจะเกิดขึ้นในภายหน้า คู่สัญญาก็อาจตกลงกันทำสัญญาประนีประนอมยอมความระงับข้อพิพาทไว้ล่วงหน้าก็ได้ คือ มีมูลหนี้แล้วแต่ยังไม่มีข้อพิพาท และคู่กรณีได้ตกลงกันได้ที่จะระงับข้อพิพาทในอนาคต ดังเช่น

ฎ. 1609/ 2512 มารดาโจทก์จำเลยตาย โจทก์จำเลยได้รับโอนมรดกที่พิพาทร่วมกัน ต่อมาได้ตกลงแบ่งแยกกันครอบครอง ถือว่าเป็นการตกลงเพื่อระงับข้อพิพาทซึ่งจะมีขึ้นให้เสร็จไป เข้าลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850

อย่างไรก็ดี มิได้หมายความว่าสัญญานั้นต้องระบุชัดว่าเป็นการระงับข้อพิพาทต่อกันโดยตรง เพียงแต่มีข้อความในสัญญาเป็นระงับข้อพิพาทก็เพียงพอที่จะถือได้ว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความแล้ว

“การระงับข้อพิพาท” นับว่าเป็นข้อสำคัญของสัญญาประนีประนอมยอมความข้อหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ถ้าคู่สัญญาได้ทำสัญญากันโดยตั้งใจให้เป็นสัญญาประนีประนอม แต่ไม่มีข้อความเป็นการระงับข้อพิพาทสัญญานั้นก็ไม่ใช่สัญญาประนีประนอมยอมความ แต่อาจเข้า

สัญญาอื่น

ฎ. 1908/ 2516 ข้อความในจดหมายที่จำเลยส่งถึงพี่ชายโจทก์ว่า จำเลยขอผิดชำระเงิน แต่เป็นค่าอะไร จำนวนเท่าใด และเนื่องด้วยเหตุใด ไม่มีปรากฏ ไม่มีข้อความใดแสดงให้เห็นชัดว่าเป็นการตกลงระงับข้อพิพาทกัน จึงไม่ใช่สัญญาประนีประนอมยอมความตามมาตรา 850

3. เป็นสัญญาที่คู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน สารสำคัญของข้อนี้เกี่ยวเนื่องจากเรื่องระงับข้อพิพาทที่มีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไป คือ เมื่อคู่สัญญาซึ่งมีลักษณะที่ระงับข้อพิพาทแล้วข้อความในสัญญานั้นจะระบุให้คู่สัญญาปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งแทนข้อพิพาทที่จะเกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เช่น นายเสกได้เขียนเช็คให้นายหลักฉบับหนึ่งเพื่อชำระหนี้ค่ารถยนต์ แต่เมื่อนายหลักได้นำเช็คฉบับที่นายเสกออกไปขึ้นเงินปรากฏว่าไม่สามารถขึ้นเงินตามเช็คได้ นายหลักได้แจ้งให้นายเสกทราบ นายเสกจึงขอทำสัญญาขึ้นใหม่ในลักษณะที่ขอผ่อนชำระเงินตามเช็ค เนื่องจากนายเสกไม่มีเงินพอที่จะชำระเงินให้นายหลักทั้งหมด ซึ่งนายหลักยินยอม

กรณีตัวอย่างข้างต้นจึงเข้าลักษณะของสัญญาประนีประนอมยอมความในลักษณะที่ระงับข้อพิพาทในมูลหนี้เช็คที่จะเกิดขึ้น โดยยินยอมผ่อนชำระเงินให้หนี้ การผ่อนผันให้แก่กันจึงเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของการเกิดสัญญาประนีประนอมยอมความเช่นเดียวกับการระงับข้อพิพาท

ฎ. 3138/ 2523 โจทก์กับจำเลยที่ 2 จะพิพาทกันเรื่องเขตที่ดินที่ได้ตกลงกันให้ที่ดินนั้นตกเป็นของสำนักสงฆ์ จึงเป็นการระงับข้อพิพาทซึ่งจะมีขึ้นให้เสร็จไปโดยต่างยอมผ่อนผันให้กันและกัน การที่โจทก์กับจำเลยที่ 2 ตกลงกันได้ ก็เพราะจำเลยที่ 1 ยอมให้โจทก์รังวัดที่ดินเข้าไปในที่ดินของจำเลยที่ 1 เท่ากับโจทก์ยอมให้จำเลยที่ 2 เข้าไป ถือได้ว่าจำเลยที่ 1 ร่วมระงับข้อพิพาทระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 จึงเข้าลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ อนึ่งการผ่อนผันให้แก่กันนี้ ขอให้พิจารณาให้ดีโดยย่อเข้าไปปะปนกับการผ่านเวลาชำระหนี้ เพราะเป็นคนละเรื่องกัน เช่น นาย ก. เป็นหนี้เงินกู้ นาย ข. อยู่ ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ นาย ก. ขอผ่อนระยะเวลาชำระหนี้ไปอีก 1 เดือน นาย ข. ยอมตกลง หรือนาย ก. ได้ออกเช็คชำระหนี้ให้แก่ นาย ข. และ นาย ข. ยอมรับเช็ค กรณีดังกล่าวเป็นเพียงการผ่อนผันเรื่องระยะเวลาชำระหนี้และวิธีการชำระหนี้เท่านั้น ไม่ใช่เรื่องระงับข้อพิพาทโดยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันเพราะว่าหนี้เงินนั้นยังมีอยู่และไม่ก่อให้เกิดสิทธิใหม่ระหว่างคู่กรณี เพียงแต่ผ่อนระยะเวลาออกไปหรือเปลี่ยนวิธีชำระหนี้เท่านั้น

การระงับข้อพิพาทได้ต่างฝ่ายต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันและกัน ข้อความของสัญญาจะเป็นอย่างไรนั้นกฎหมายมิได้กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้ข้อความในสัญญาประนีประนอมยอมความ

ที่คู่สัญญาได้ทำกันขึ้นนั้น อาจทำในรูปของการให้บุคคลภายนอกเป็นผู้จัดหาหรือรับประโยชน์ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีเพียงคู่สัญญาเท่านั้น เช่น ฎ. 1077-1078/ 2512 บันทึกข้อตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลย ซึ่งมีข้อความว่าหากพยานคนกลางชี้ขาดว่าที่พิพาทเป็นของผู้ใดแล้ว ก็ให้ผู้นั้นได้กรรมสิทธิ์ในที่พิพาท ดังนี้ จึงเป็นข้อตกลงกันเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างโจทก์กับจำเลยเข้าลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

4. ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่ในระหว่างคู่สัญญา สัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่สัญญาได้ทำสัญญาระงับข้อพิพาทโดยต่างฝ่ายต่างยินยอมผ่อนผันให้ซึ่งกันและกันแล้วนั้น จะก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่ในระหว่างคู่สัญญาอันเป็นสิทธิตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ได้ตกลงกัน ซึ่งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต้องปฏิบัติตาม หากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม อีกฝ่ายหนึ่งก็มีสิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามได้ ซึ่งเข้าลักษณะของสัญญาต่างตอบแทน ตาม ป.พ.พ.มาตรา 369 ด้วยเหตุนี้ สัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่สัญญาทำกันขึ้นนี้จึงเป็นสัญญาต่างตอบแทน

ฎ. 1230/ 2499 โจทก์จำเลยพิพาทกันเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงหนึ่ง แล้วโจทก์จำเลยได้ทำหนังสือตกลงประนีประนอมกันต่อหน้ากรรมการอำเภอว่าจำเลยยอมให้เงินโจทก์ 1,000 บาท แล้วขอรับเอาที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยฝ่ายโจทก์ก็ยอมเอาเงิน 1,000 บาท และยอมให้ที่พิพาทแก่จำเลยเป็นกรรมสิทธิ์ ข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลยเช่นนี้ เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นเป็นของตนตามมาตรา 852 โจทก์จึงมีสิทธิแต่เพียงขอให้ศาลบังคับจำเลยให้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความเท่าที่มีส่วนสิทธิเดิมระงับไปหมด

ลักษณะวิธีบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

ผลบังคับของสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้นอยู่กับชนิดของสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งแบ่งพิจารณาได้ ดังนี้

1. วิธีบังคับของสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันในศาล สัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันในศาลนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 138 ได้บัญญัติให้อำนาจไว้ว่า

“ในคดีนี้คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดี โดยมีได้มีการถอนคำฟ้องนั้น และข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายให้ศาลจตราขงานพิสดารแสดงข้อความแห่งการตกลงหรือการประนีประนอมยอมความเหล่านั้นไว้แล้วพิพากษาไปตามนั้น”

ในสัญญาประนีประนอมที่ทำกันในศาลนี้ ศาลจะมีคำพิพากษาบังคับให้คู่ความในคดีปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นด้วย และเมื่อศาลได้พิพากษาตามยอมแล้ว จะเกิดผล

บังคับให้คู่กรณีต้องปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความตามสิทธิเรียกร้องในสัญญาที่เกิดขึ้นตามคำพิพากษาของศาล แต่มีลักษณะแตกต่างจากคำพิพากษาอันเนื่องมาจากคำพิพากษามาตามยอม บังคับตามเงื่อนไขของสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งเข้าลักษณะของสัญญาต่างตอบแทน กล่าวคือ เจ้าหนี้ที่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งลูกหนี้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ถ้าไม่ปฏิบัติตามเจ้าหนี้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลให้บังคับคดีกับลูกหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ทันทีโดยไม่ต้องฟ้องร้องเป็นคดีขึ้นใหม่ โดยถือเอาคำพิพากษาของศาลมาบังคับคดี ซึ่งในชั้นบังคับคดีนี้อยู่ในบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการบังคับคดี นั่นคือ ลูกหนี้อาจถูกยึดหรืออายัด หรือทรัพย์สินมาขายทอดตลาดชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ หรือบังคับให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำพิพากษาของศาล รวมตลอดถึงการถือเอาคำพิพากษาของศาลเป็นการแสดงเจตนาของลูกหนี้ด้วย

ฎ. 314/ 2512 ที่ดินพิพาทตามที่โจทก์ยื่นคำร้องว่าจำเลยได้บุกรุกเข้าไปปลูกพืชพันธุ์ลงไปและขอให้ศาลบังคับให้จำเลยออกไปนั้น เป็นที่ดินส่วนหนึ่งของที่ดิน โจทก์ที่จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความว่าจะออกไปและจะไม่เกี่ยวข้องอีกต่อไป ซึ่งศาลได้พิพากษาคดีไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นจนคดีถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การดำเนินการพิจารณาตามคำร้องของโจทก์จึงเป็นเรื่องในชั้นบังคับคดี และมีปัญหาเพียงว่าจำเลยได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือไม่เท่านั้น ไม่มีปัญหาต้องวินิจฉัยเข้าไปถึงว่าโจทก์จะมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทอีกหรือไม่

2. วิธีบังคับของสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันโดยทั่วไป เมื่อคู่สัญญาได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความถูกต้องตามกฎหมายแล้ว สัญญานั้นก็ใช้บังคับได้ตามหลักสัญญาต่างตอบแทนทั่วไป คือ ทำให้แต่ละฝ่ายมีสิทธิเรียกร้องซึ่งกันและกัน โดยต่างฝ่ายต่างเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ซึ่งกันและกัน ในกรณีคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะบังคับเอาแก่ทรัพย์สินบังคับให้กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการหรือร้องขอให้มีการควบคุมหรือกักขังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งในทันทีเหมือนกับสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันในศาลไม่ได้ จะทำได้แต่เพียงฟ้องต่อศาลบังคับให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ได้ตกลงกันไว้ได้

ตัวอย่าง นายมรกต ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับนายพลอยกรณีนายมรกต ขับรถยนต์ชนบ้านของนายพลอยเสียหายว่า นายมรกตยินดีซ่อมบ้านของนายพลอยให้อยู่ในสภาพเดิม หลังจากทำสัญญานายมรกตก็เพิกเฉยไม่สนใจซ่อมบ้านให้นายพลอย กรณีนี้ นายพลอยจะไปบังคับให้นายมรกตมาซ่อมบ้านไม่ได้ นายพลอยต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อขอให้ศาลบังคับให้นายมรกตปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันไว้ เมื่อศาลพิพากษาแล้วก็มีผล

เช่นเดียวกับสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันในศาล

การฟ้องคดีต่อศาลให้บังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความนี้จะฟ้องบังคับได้ เฉพาะสิทธิหรือหนี้ที่แสดงไว้ในสัญญา จะใช้สิทธิฟ้องเรียกตามหนี้เดิมไม่ได้เพราะหนี้เดิมก่อน ทำสัญญาประนีประนอมระงับไปแล้ว ดังเช่น

ฎ. 919-2501 คดีเดิม บ. กับ พ. พินาทกันเรื่องที่ดินและเรือนรายพิพาทในที่สุดได้ทำ สัญญาประนีประนอมยอมความกันให้ ย. ไถ่ถอนการขายฝากหรือซื้อที่ดินและสิ่งปลูกจ้างจาก พ. แล้ว โอนขายให้ บ. ภายในกำหนด 2 เดือน ดังนี้ ย่อมทำให้สิทธิเรียกร้องของคู่กรณีที่มีอยู่เดิมสิ้นไป คงได้สิทธิตามสัญญาฉบับใหม่ คือ เมื่อ ย. ได้ไถ่ถอนการขายฝากหรือซื้อคืนแล้ว ย. จะต้องโอน ขายให้แก่ บ. ต่อไป ซึ่งเป็นการรับรองสิทธิการขายฝาก แต่เมื่อ ย. ไม่ไถ่ถอนหรือซื้อคืนภายใน กำหนด และ บ. ไม่ได้เข้าสวมสิทธิแทน ย. ที่ดินและเรือนก็ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของ พ. ฉะนั้น บ. จะกลับมาฟ้องโต้แย้งว่าที่ดินและเรือนรายพิพาทเป็นของตน ไม่ได้ฟ้องซ้ำ เพราะสิทธิที่จะได้ ค่าที่ดินและ โรงเรือนที่เพิ่มขึ้นย่อมระงับสิ้นไปตามสัญญาฉบับใหม่นั้นแล้ว

อายุความ

อายุความของสัญญาประนีประนอมยอมความทั้ง 2 ชนิด คือ สัญญาประนีประนอม ยอมความที่ทำกันในศาล กับสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกัน โดยทั่วไป มีอายุความเท่ากัน คือ 10 ปี ดังบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยอายุความในมาตรา 193/ 32 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ บัญญัติไว้ว่า

สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุด หรือ โดยสัญญาประนีประนอม ยอมความให้มีกำหนดอายุความสิบปี ทั้งนี้ไม่ว่าสิทธิเรียกร้องเดิมจะมีกำหนดอายุความเท่าใด

จากบทบัญญัติของมาตรานี้ อธิบายได้ดังนี้ คือ ในกรณีที่คู่สัญญามีข้อพิพาทที่จะเกิดขึ้น หรือกำลังเกิดขึ้น ไม่ว่าข้อพิพาทนั้นเป็นเรื่องอะไร มีกำหนดอายุความเรียกร้องกันเท่าใดก็ตาม ถ้าหากได้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้วหรือกำลัง จะเกิดขึ้น จะทำให้อายุความเดิมที่เกี่ยวกับข้อพิพาทนั้นระงับไปต้องนับอายุความใหม่ตามอายุความ ในสัญญาประนีประนอมยอมความ

ตัวอย่าง นายเบี้ยวได้จับรถยนต์โดยประมาทชนนายใหม่เป็นเหตุให้นายใหม่ได้รับ บาดเจ็บต้องเสียค่ารักษาพยาบาลเป็นเงิน 30,000 บาท นายใหม่ให้นายเบี้ยวชดใช้ค่าเสียหาย ฐานกระทำละเมิดซึ่งมีกำหนดอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดซึ่งเหตุเกิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2525 แต่นายใหม่ได้เรียกให้นายเบี้ยวชดใช้ค่าเสียหายวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2525 นายเบี้ยวได้ขอทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับนายใหม่ โดยทำเป็นหนังสือขอค่าเสียหาย เดือนละ 3,000 บาท นายใหม่ตกลงประนีประนอมยอมความตามที่นายเบี้ยวขอ โดยทำเป็นสัญญา

ลงลายมือชื่อ นายเปี้ยว วันทำสัญญาวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2525 กรณีนี้ต้องนับอายุความตามสัญญา ประนีประนอม คือ นับอายุความ 10 ปี นับแต่วันทำสัญญา ไม่ใช่อายุความละเมิด เพราะเรื่องละเมิด ระวังไปนับแต่ทำสัญญาประนีประนอม คือ นายใหม่มีสิทธิเรียกร้องให้นายเปี้ยวชดใช้ค่าเสียหาย ให้กับตนตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่สร้างขึ้นได้อย่างช้าที่สุดต้องไม่เกินวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2525 หากนายเปี้ยวไม่ชดใช้ค่าเสียหาย นายใหม่ก็มีสิทธิฟ้องต่อศาลบังคับให้นายเปี้ยวปฏิบัติตามสัญญาได้

จะเห็นได้ว่าเมื่อทำสัญญาประนีประนอมยอมความแล้ว ต้องใช้อายุความตามสัญญา ประนีประนอมยอมความ คือ 10 ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/32 (แก้ไขใหม่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. 2535) แม้ว่าอายุความมูลละเมิดจะมีเพียง 1 ปี นับแต่รู้ตัวผู้กระทำละเมิด

ฎ. 679/2514 โจทก์จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันว่า ให้โจทก์มีสิทธิ เก็บกินในที่ดินของจำเลย ย่อมเป็นการทำนิติกรรมที่ก่อให้เกิดบุคคลสิทธิแก่โจทก์ในอันที่จะเรียกร้องให้จำเลยไปจดทะเบียนสิทธิเก็บกินให้เป็นทรัพย์สินอันบริบูรณ์ตามกฎหมายได้ ครอบเท่าที่จำเลยยังมีได้ออนที่ดินให้แก่บุคคลอื่น และสิทธิเรียกร้องอันตั้งหลักขึ้น โดยประนีประนอมยอมความเช่นนี้มีกำหนดอายุความ 10 ปี

ตามตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น หากนายเปี้ยวไม่ยอมชดใช้ค่าเสียหายตามสัญญา ประนีประนอมที่นายเปี้ยวได้ทำไว้ให้นายใหม่ ซึ่งใกล้จะครบกำหนดสัญญาประนีประนอมแล้ว นายใหม่จะบังคับให้นายเปี้ยวชดใช้ค่าเสียหายโดยทันทีไม่ได้ เพราะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันนอกศาล นายใหม่ต้องฟ้องต่อศาลบังคับให้นายเปี้ยวปฏิบัติตามสัญญา ประนีประนอมที่ทำกันไว้ นายใหม่จึงฟ้องนายเปี้ยวในวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2535 อายุความตามสัญญาประนีประนอมที่ทำนอกศาลจะสะดุดหยุดลง ศาลได้พิพากษาตามยอมบังคับให้นายเปี้ยวชดใช้ค่าเสียหายให้นายใหม่ เป็นเงิน 30,000 บาท ศาลมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2535 หากนายเปี้ยวเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา กรณีนี้นายใหม่จะบังคับคดีนายเปี้ยวได้ตามอายุความบังคับคดี นั่นคือ เรียกให้นายเปี้ยวชดใช้ค่าเสียหายตามคำพิพากษาได้อีก 10 ปี นับตั้งแต่ศาลมีคำพิพากษา คือ บังคับคดีได้จนถึงวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2545

ประโยชน์ของการประนีประนอมข้อพิพาท

1. ลดข้อขัดแย้งและสร้างความสามัคคีธรรม

เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น ถ้าไม่หาทางระงับดับไปก็จะเกิดปัญหาเป็นวงกว้างขึ้น และถ้าคู่กรณีไม่แสวงหาข้อยุติทางกระบวนการยุติธรรมก็จะเกิดปัญหาความอาฆาตบาดหมาง และแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติในที่สุด

ฉะนั้น ถ้ามีข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้วหาวิธีทางระงับข้อพิพาทนั้นเสีย ก็จะเกิดประโยชน์แก่สังคม อันทำให้ประเทศชาติมีเอกภาพและมั่นคง

2. ถ้าเราติดตามข่าวของกระทรวงยุติธรรมในแต่ละปีแล้ว จะเห็นว่ามียุติธรรมคดีขึ้นสู่ศาล ทั้งคดีแพ่งและอาญาเป็นจำนวนแสน ๆ คดีต่อปี ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียในทางเศรษฐกิจ เป็นจำนวนไม่น้อย เพราะฉะนั้นจึงมีประเทศหลายประเทศได้คิดค้นวิธีการที่จะลดคดีขึ้นสู่ศาล ด้วยการประนอมข้อพิพาท เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ได้จัดตั้งศาลหมู่บ้านขึ้นให้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทคดีที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านก่อนที่จะนำไปฟ้องร้องที่ศาล ซึ่งปรากฏว่าทำให้คดีขึ้นศาลลดน้อยลงมาก

3. การดำเนินคดีในศาลเป็นวิธีทางเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิจากศาลและเพื่อแสวงหาความยุติธรรมก็จริงอยู่ แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าจ้างทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพราะฉะนั้นถ้าสามารถหามาตรการที่ทำให้คดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ต้องขึ้นศาล ก็จะทำให้เกิดการประหยัดงบประมาณแผ่นดินเพื่อใช้ในเรื่องกระบวนการยุติธรรมไปไม่น้อย ซึ่งอาจจะนำเงินส่วนนี้ไปพัฒนาประเทศชาติในด้านอื่นได้

4. การเอารัดเอาเปรียบซึ่งก่อให้เกิดข้อพิพาท ย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกิดอาชญากรรม เพราะผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบเกิดความเจ็บแค้นและอาจประทุษร้ายแก่คนที่เอารัดเอาเปรียบตนได้ เพราะฉะนั้นการป้องกันการเอารัดเอาเปรียบ โดยจัดความไม่รู้กฎหมาย และการระงับข้อพิพาท โดยต่างผ่อนผันให้แก่กันด้วยความพอใจของคู่กรณี ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอันก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง

5. เมื่อบ้านเมืองปราศจากอาชญากรรม ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบและข่มเหงรังแกด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมแล้ว ประเทศนั้นก็จะมี ความสงบเรียบร้อยและเกิดความมั่นคงทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

สาเหตุที่ก่อให้เกิดข้อพิพาทจนนำมาสู่การประนอมข้อพิพาท

ความขัดแย้ง หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามปกติที่เกิดจากความแตกต่างกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น ผลประโยชน์ ความคิด ค่านิยม ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ซึ่งสาเหตุที่ก่อให้เกิดข้อพิพาทย่อมมาจากเหตุหรือปัจจัยหลายประการ ดังนี้ (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก)

1. ความขัดแย้งทางแนวความคิด

คนเราเมื่อมีความคิดไม่ตรงกันและต่างฝ่ายต่างมีอิทธิพล ก็อาจจะเกิดการทะเลาะเบาะแว้งและประทุษร้ายซึ่งกันและกันได้ หรือในบางกรณีความขัดแย้งในทางความคิดก็ก่อให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหาร เป็นต้นว่า ฝ่ายหนึ่งนิยมประชาธิปไตย แต่อีกฝ่ายหนึ่งนิยมการปกครองเผด็จการหรือการปกครองภายใต้ลัทธิคอมมิวนิสต์ ผู้ที่มีแนวความคิดเป็นปฏิปักษ์กับระบอบ

ประชาธิปไตยก็อาจจะชองสุมผู้คนและอาวุธก่อการปฏิวัติรัฐประหารขึ้นได้ ข้อพิพาทเหล่านั้นต่างก็เกิดขึ้นเพราะความขัดแย้งทางความคิดทั้งสิ้น

2. ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

ความจริงแล้วความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีย่อมไม่ก่อให้เกิดการพิพาท เพราะคนกลุ่มน้อยที่มีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกับคนกลุ่มใหญ่มักจะปรับตัวหรือถูกกลืนเข้ากับวัฒนธรรมของชนกลุ่มในประเทศ เช่น คนจีนไต้หวันเปียวหรือคนนับถือศาสนาอิสลาม ไม่นินหมู อาจจะถูกคนไทยกระเช้าเข้าแห่จนเกิดอารมณ์โกรธแล้วทำร้ายผู้เข้าเหย้าได้ เป็นต้น

3. ความขัดแย้งทางศาสนาและความเชื่อ

ความเชื่อถือศรัทธาในทางศาสนา แต่ละศาสนาย่อมไม่เหมือนกัน ศาสนาพุทธเชื่อถือกฎแห่งกรรมและยึดหลักว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ศาสนาคริสต์ อิสลาม เชื่อถือศรัทธาในพระพุทธรเจ้า และเชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก สรรพสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นและเป็นไปล้วนแต่เกิดจากพระเจ้านับถือศาสนาอิสลาม ไม่นินหมู อาจจะถูกคนไทยกระเช้าเข้าแห่จนเกิดอารมณ์โกรธแล้วทำร้ายผู้เข้าเหย้าได้ เป็นต้น

4. ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์

ความต้องการที่กระตุ้นพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ต้องติดต่อสัมพันธ์กัน และต้องประกอบอาชีพแสวงหาปัจจัยในการดำรงชีวิตและแสวงหาสิ่งที่ตนเองต้องการ เมื่อเป็นเช่นนี้ กรณีพิพาทก็อาจจะเกิดขึ้นได้จากความขัดแย้งในการประกอบอาชีพ ความขัดแย้งทางด้านความคิด หรืออาจจะเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กันในด้านต่าง ๆ เพราะฉะนั้นในด้านผลประโยชน์อาจจะเป็นเรื่อง นิติกรรมสัญญา หนี้ เอกเทศสัญญา ทรัพย์สิน ครอบครัวยมรดก ภาษีอากร เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1 นาย ก. กู้ยืมเงินนาย ข. 10,000 บาท โดยมีหลักฐานการกู้ยืม กำหนดชำระภายใน 1 ปี ครั้นครบ 1 ปี นาย ก. ไม่ชำระเงิน ดังนี้ นาย ก. ได้แย้งสิทธิ นาย ข. มีสิทธิที่จะฟ้องเรียกหนี้เงินกู้พร้อมด้วยดอกเบี้ยตามกฎหมายจากนาย ก. ได้

ตัวอย่างที่ 2 นายแดงขายฝากที่ดินหนึ่งแปลงไว้กับนายดำ กำหนดไถ่ถอนภายใน 2 ปี หลังจากขายฝากแล้วปรากฏว่า ราคาที่ดินเพิ่มขึ้นมากเนื่องจากมีถนนตัดผ่าน นายดำประสงค์ขนะได้ที่ดินแปลงนี้ไว้เป็นกรรมสิทธิ์ของตน โดยเด็ดขาด ครั้นถึงกำหนดไถ่ถอนนายแดงนำเงินมาไถ่ถอนและขอให้นายดำไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่นายดำบิดพลิ้วไม่ยอมไป

ดังนี้ ถือว่านายคำปฏิเสธไม่รับชำระหนี้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และถือว่านายแดงได้ใช้สิทธิไถ่ถอนภายในกำหนดเวลาแล้ว ดังนี้ แม้จะพ้นกำหนดระยะเวลาไถ่ถอนแล้วตาม นายแดงก็มีสิทธิฟ้องศาลบังคับนายคำรับชำระไถ่ถอนได้

อย่างไรก็ตาม ตามอุทธรณ์ดังกล่าวข้างต้น นายแดงอาจจะใช้วิธีการแก้ไข โดยนำเงินนั้นไปวางไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 331, 333 ก็ได้

ตัวอย่างที่ 3 เจ้าของที่ดินซึ่งมีโฉนดได้ทอดทิ้งที่ดินได้ นายคำได้เข้าไปครอบครองที่ดินดังกล่าวโดยสงบ โดยเปิดเผย โดยเจตนาเป็นเจ้าของติดต่อกันเกินกว่า 10 ปี นายคำยอมได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้น โดยการครอบครองปรบักษ์ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1382 แม้เจ้าของที่ดินจะฟ้องขับไล่ นายคำก็มีสิทธิอยู่อาศัยโดยอ้างการครอบครองปรบักษ์ และฟ้องแย้งขอให้ศาลแสดงกรรมสิทธิ์ว่าที่ดินนั้นเป็นของตน และขอให้เจ้าของที่ดินหยุดยั้งการรบกวนสิทธิของตนได้

ตัวอย่างที่ 4 นายคำรามมีที่ดิน น.ส.3 แปลงหนึ่งใช้ทำสวน ทำไร่ ต่อมานายคำรามไปทำงานรับจ้างในต่างประเทศ นายหนังสือ โอกาสเข้าแย่งการครอบครองที่ดินของนายคำรามโดยสงบ โดยเปิดเผย และโดยเจตนาเป็นเจ้าของเป็นเวลาเกินกว่า 1 ปี นายคำรามกลับจากทำงานต่างประเทศจึงฟ้องขับไล่ ดังนี้ ศาลต้องยกฟ้อง เพราะฟ้องเกินกว่า 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ถูกรบกวนการครอบครอง

ตัวอย่างที่ 5 นายแดง สมรสกับนางเขียว โดยถูกต้องตามกฎหมายมีบุตรด้วยกัน 1 คน อายุ 3 ขวบ นายแดงทอดทิ้งนางเขียวไม่มีภรรยาอยู่ ดังนี้ นายเขียวฟ้องหย่าและเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูตนและบุตรได้

ตัวอย่างที่ 6 บิดามีทรัพย์สิน เรียก สวน ไร่ นา เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มา ระหว่างการสมรสกับมารดา ซึ่งตามกฎหมายถือว่าเป็นสินสมรส ต่อมาบิดาตาย ดังนี้ ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เป็นสินสมรส จะต้องแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นของมารดาในฐานะสินสมรส อีกส่วนหนึ่งเป็นมรดกและบุตรของผู้ตายมีสิทธิที่จะได้รับส่วนแบ่งเท่า ๆ กัน ในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรม

5. ความขัดแย้งทางการเมือง

การเมือง การปกครอง เป็นเรื่องสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินและการตรากฎหมายออกใช้บังคับแก่อาณาประชาราษฎร์ แต่ในบางครั้งเรื่องการเมืองก็อาจจะก่อให้เกิดขัดแย้งกันได้ เป็นต้นว่า การหาเสียงแข่งขันในการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจมีการกล่าวหากันว่ามีการใช้เงินซื้อเสียง หรือใช้เงินเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ เป็นต้น

6. ความยากจน

โดยปกติความยากจนไม่ใช่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการขัดแย้งหรืออาชญากรรม แต่อย่างไรก็ตามการถูกจำกัดทางด้านเศรษฐกิจและสังคมก็อาจจะนำมาสู่การพิพาทกันได้ เป็นต้นว่า การพิพาทแรงงาน หรือสภาพการจ้างระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง โดยลูกจ้างอาจจะเรียกร้องค่าจ้างหรือสวัสดิการเพิ่มเติมก็ได้ หรือในบางกรณี ความยากจนก็อาจก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม เช่น เกิดการลักทรัพย์ ว่างราวทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ฉ้อโกงทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ก็อาจจะเห็นได้

7. ปัจจัยอื่น ๆ

ก็อาจจะมีหลายปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เป็นต้นว่า ละเมิด เรียกค่าสินไหมทดแทน ซึ่งมีทั้งการกระทำโดยเจตนาและประมาท

ตัวอย่างที่ 1 นายคำชนกนายแดง หน้าตาแตกฟกซ้ำคำเขียวต้องรักษาพยาบาล หมดเงิน 1,000 บาท และต้องหยุดขั้บรถรับจ้างขาดรายได้ไปวันละ 100 บาท เป็นเวลา 10 วัน เป็นเงิน 1,000 บาท ดังนี้ นายคำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่นายแดง 2,000 บาท

ตัวอย่างที่ 2 นายแดงขับรถยนต์เร็วกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ถึงทางโค้งไม่ได้ลดความเร็ว รวดเสียหลักพลิกคว่ำเป็นเหตุให้ผู้โดยสารตายบ้าง บาดเจ็บสาหัสบาง ดังนี้ นายแดงทำละเมิดโดยประมาท ซึ่งนายแดงจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้บาดเจ็บสาหัส และทายาทของผู้ตาย

คุณสมบัติของผู้ทำการประนอมข้อพิพาท

คุณสมบัติของผู้ทำการประนอมข้อพิพาทมีลักษณะ ดังนี้ (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก)

1. บุคลิกภาพ ท่าทาง ทัศนคติ การแต่งกาย และการพูด

ผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทจะต้องมีบุคลิก ท่าทาง การแต่งกาย และการพูด น่าเชื่อถือศรัทธาแก่คู่กรณี ไม่พูดจาไร้สาระ พูดจาไม่สุภาพ นอกจากนั้นจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อคู่กรณี ตระหนักในหน้าที่และคุณธรรมของผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทว่า เป็นหน้าที่ที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับของทางราชการซึ่งได้มอบหมายหน้าที่นี้ให้ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่จะช่วยเหลือให้สังคมปราศจากการเอาเปรียบและอยู่เย็นเป็นสุข ความอดทนอดกลั้น สุขุม และเยือกเย็น

การเจรจาประนอมข้อพิพาทของคู่กรณี ซึ่งมีปัญหาขัดแย้ง หรือพิพาทกันนั้น เน้นอนที่คู่กรณีต้องมีอารมณ์และอาจจะระเบิดอารมณ์ออกมาด้วยการทะเลาะวิวาทกันต่อหน้า คณะกรรมการหมู่บ้าน ดังนั้น คณะกรรมการหมู่บ้านจะต้องมีความอดกลั้น อดทน สุขุม

และเขียนในการแก้ปัญหา โดยต้องพยายามเจรจาตามสัณฐานที่ได้อีกว่าไว้ข้างต้น การประนอมข้อพิพาทจึงจะสำเร็จได้

2. ต้องปราศจากความลำเอียง ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทจะต้องปราศจากอคติ 4 ประการ กล่าวคือ

2.1 ต้องปราศจากความลำเอียงเพราะความรัก เราชักใคร่ชอบใครก็ขอให้เป็นเรื่องส่วนตัว อย่าเอาความรักนั้นมาปนเปเป็นการทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท เพราะจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งคุณแคลนและขาดความไว้วางใจ ซึ่งเป็นอุปสรรคอันสำคัญที่ทำให้การประนอมข้อพิพาทไม่สำเร็จ

2.2 ต้องปราศจากความลำเอียงเพราะความโกรธ คนเรานั้นเมื่อมีอารมณ์โกรธ ความลืมตัวลืมเหตุผล แล้วความไม่ถูกต้องเป็นธรรมก็จะต้องเกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้เป็นอุปสรรคในการประนอมข้อพิพาทเช่นเดียวกัน

2.3 ต้องปราศจากความลำเอียงเพราะความหลง อันความหลงนั้นย่อม บดบังปัญญา เพราะฉะนั้นก่อนทำการประนอมข้อพิพาท จะต้องทำให้ข้อเท็จจริงหรือข้อ

2.4 ต้องปราศจากความลำเอียงเพราะความกลัว ซึ่งในกรณีที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้มีอิทธิพล เราจะต้องไม่หวั่นไหวต่ออิทธิพล จะต้องดำเนินการประนอมข้อพิพาทบนพื้นฐานของความถูกต้องและเป็นธรรม

กล่าวโดยสรุป นอกจากผู้ทำการประนอมข้อพิพาทจะต้องปราศจากอคติ 4 ประการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวจะต้องมีความเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการให้ดีที่สุด

ขั้นตอนการปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาทชั้นอัยการ

เมื่อผู้ขอความช่วยเหลือไปพบพนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา ให้สอบถามและรับเรื่องเบื้องต้นในบัญชีรับเรื่อง (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก)

1. สอบถาม และรับฟังข้อเท็จจริงให้ถ่องแท้

2. การให้ความช่วยเหลือประนอมข้อพิพาทมีหลักเกณฑ์ว่า

2.1 ให้ความช่วยเหลือโดยไม่คำนึงฐานะรายได้ของผู้ขอความช่วยเหลือ

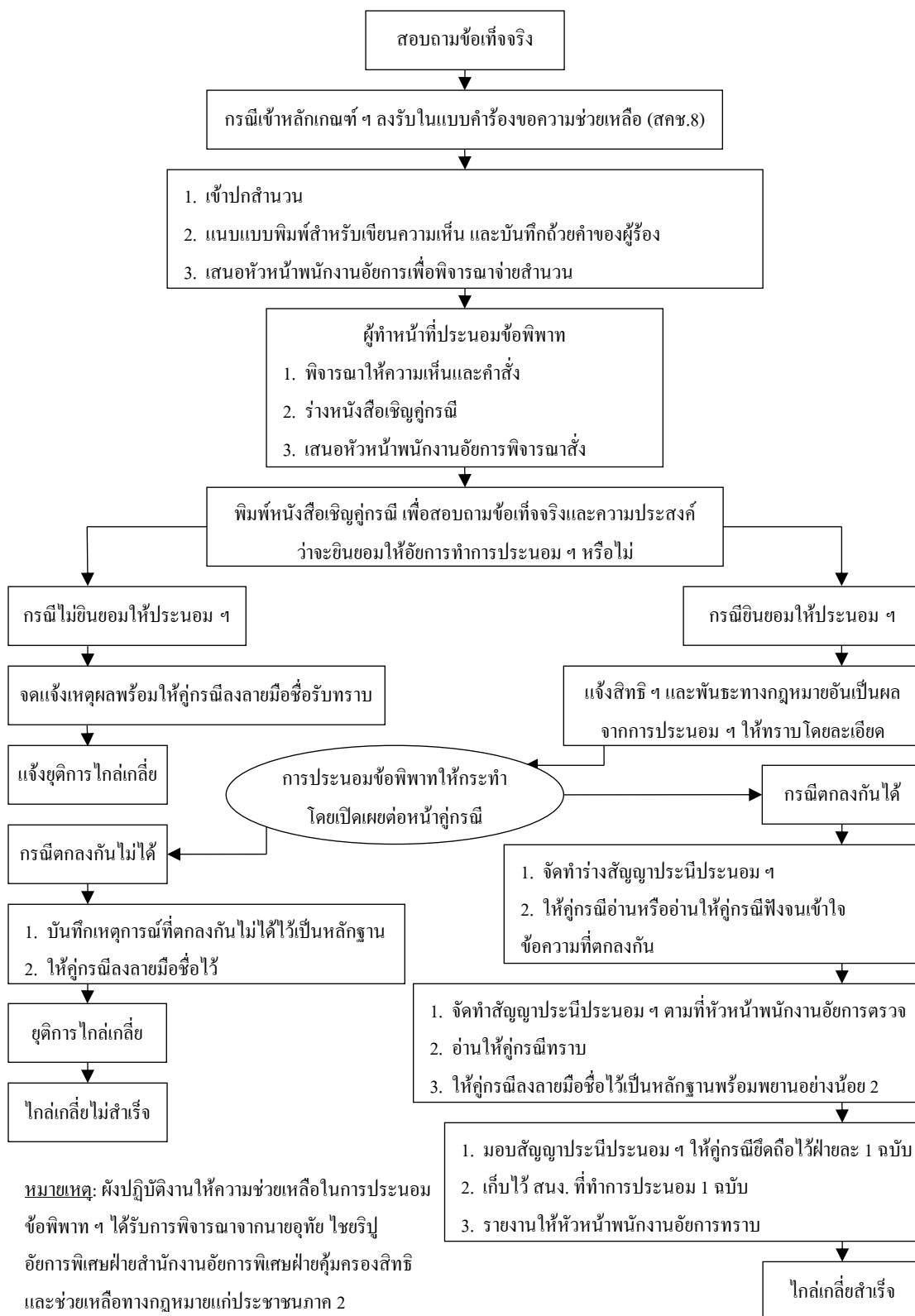
2.2 ข้อพิพาทที่ประนอมได้ต้องเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความแพ่งหรืออาญา

ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้เท่านั้น

3. ถ้าเป็นกรณีเข้าหลักเกณฑ์ประนอมข้อพิพาทได้ ผู้รับเรื่องบันทึกในคำร้องขอรับความช่วยเหลือ (สคช.8) พร้อมทำบันทึกถ้อยคำของผู้ร้องขอเสนอตามลำดับ

4. เข้าปกสำนวน สคช.1 พร้อม ออก.4 (แบบพิมพ์สำหรับเขียนความเห็นและคำสั่งของพนักงานอัยการ) บันทึกคำร้องขอรับความช่วยเหลือ (สคช.8) และบันทึกถ้อยคำของผู้ร้อง
  5. ลงบัญชีจ่ายสำนวน (บ.7)
  6. เสนอหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาจ่ายสำนวน
  7. ให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ร้อง ใน ออก.4 เสนอหัวหน้าพนักงานอัยการมีคำสั่ง
  8. ให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทมีหนังสือเชิญคู่กรณีมาเพื่อสอบข้อเท็จจริง และสอบถามความประสงค์ว่า ยินยอมให้พนักงานอัยการ หรือทนายความอาสา ทำการประนอมข้อพิพาทหรือไม่ รวมทั้งเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบข้อเท็จจริง ตรวจสอบเอกสาร วัตถุ สถานที่ที่เกี่ยวข้องโดยความยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง
  9. ถ้าคู่กรณีไม่ยินยอมให้ทำการประนอมข้อพิพาท จะทำการประนอมข้อพิพาทไม่ได้ และให้จัดแจ้งเหตุผลนั้นไว้ แล้วให้คู่กรณีลงลายมือชื่อรับทราบ
  10. ถ้าคู่กรณียินยอม ให้ผู้ทำการประนอมแจ้งสิทธิหน้าที่ และพันธะทางกฎหมาย อันเป็นผลจากการประนอมข้อพิพาทให้ทราบ โดยละเอียดแจ้งชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของคดีอาญาในความผิดอันยอมความได้
  11. การประนอมข้อพิพาทให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่กรณี
  12. ถ้าคู่กรณีตกลงกันไม่ได้ ให้บันทึกเหตุการณ์ตกลงกันไม่ได้เป็นหลักฐานและให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้
  13. ถ้าคู่กรณีตกลงกันได้ จัดทำร่างสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่กรณีอ่าน หรืออ่านให้ฟังจนเข้าใจข้อความที่ตกลงกัน แล้วเสนอต่อหัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาตรวจร่าง
  14. จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความตามที่หัวหน้าพนักงานอัยการตรวจ แล้วอ่านสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่กรณีทราบ และให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ต่อหน้าพยานอย่างน้อย 2 คน และผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำการประนอมข้อพิพาท
  15. มอบสัญญาประนีประนอมให้คู่กรณียึดถือไว้ฝ่ายละ 1 ฉบับ และเก็บไว้ที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดที่ทำการประนอมข้อพิพาท 1 ฉบับ แล้วรายงานหัวหน้าพนักงานอัยการทราบ
- ดังปรากฏในรูปผังปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชน ดังนี้

ผังปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชน

ภาพที่ 2 ผังปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาทให้แก่ประชาชน

แนวคิดเกี่ยวข้องกับผลในการทำงาน

ความหมายของประสิทธิผลในการทำงาน

ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ได้มีผู้ให้คำนิยามความหมายไว้หลากหลาย เช่น

พิทยา บวรวัฒนา (2530) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิผลไว้ว่า ระดับความสำเร็จขององค์กรในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ขององค์กรที่วางไว้

ธนสิทธิ์ เจียวชัยภูมิ (2546) ได้ให้ความหมายประสิทธิผลไว้ว่า ความสามารถในการดำเนินกิจการให้ก้าวต่อไป และประสบความสำเร็จ เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้

ยุทธนา ทาตาขุ (2543) กล่าวว่า ผลสำเร็จในการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อให้มีประสิทธิผลนั้น จะต้องบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่วางไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

อุษณา ภัทรมนตรี (ม.ป.ป. อ้างถึงใน อารวย ดีเลิศ, 2549) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการบริหารงานเพื่อให้ได้ผลผลิต (Output) มากที่สุด เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

ธงชัย สันติวงษ์ (2549) กล่าวว่า ความประสิทธิผลขององค์กร หมายถึง ขนาดของความสามารถขององค์กรในการที่จะสามารถทำงานบรรลุตามเป้าหมายต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ ความมีประสิทธิภาพขององค์กรนี้ จะมีขึ้นย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่า องค์กรสามารถทำประโยชน์จากสภาพแวดล้อมจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ แต่สิ่งที่อยู่เบื้องหลังควบคู่กันกับประสิทธิผล คือ ความมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึง การมีสมรรถนะสูง สามารถมีระบบการทำงานสร้างทรัพยากรและความมั่งคั่งเก็บไว้ภายใน เพื่อการขยายตัวต่อไป และเพื่อรองรับสถานการณ์ที่อาจเกิดวิกฤตการณ์จากภายนอกได้ด้วย

เฉลิม สุขเจริญ (2557) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง การบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างสมดุล คือ ประหยัดเงิน ประหยัดเวลา ใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ใช้วัสดุอุปกรณ์ให้คุ้มค่าด้วยวิธีการที่เหมาะสม ทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน อันเป็นผลทำให้องค์กรได้รับประโยชน์สูงสุด บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งก็คือ การเกิดประสิทธิผล และประสิทธิผลจึงเป็นตัวบ่งชี้ถึงแนวทางเสริมสร้างหรือพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ประสิทธิภาพยังหมายถึง การที่แต่ละบุคคลในองค์กรเกิดความรู้สึกว่าตนเองได้รับความยุติธรรมในด้านต่าง ๆ ภายในองค์กร ซึ่งบุคคลเหล่านั้นก็ได้แสดงศักยภาพของตนอย่างเต็มความสามารถในการที่จะร่วมมือเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายความสำเร็จขององค์กรนั้น ๆ

พระจอม จารุณ โณ (หงษ์ทอง) (2556) กล่าวว่า ประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ ด้วยการสนับสนุน

เกี่ยวกันของสมาชิก การติดต่อสื่อสารที่ดีภายใต้การใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์กรมีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผลการดำเนินงานหมายถึง ผลจากการดำเนินงานตามกระบวนการประนอมข้อพิพาท และระยะเวลาที่ใช้ในการประนอมข้อพิพาท เพื่อให้บรรลุตามภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร

ความหมายของประสิทธิภาพในการทำงาน

ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) ได้มีผู้ให้คำนิยามความหมายไว้หลากหลาย เช่น

Millet (n.d. อ้างถึงใน อรรถวุฒิ ตันธนาวิทย์, 2544) ได้ให้ทัศนะที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพอใจ แก่มวลมนุษย์ และให้ผลกำไรจากการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงเรื่องระยะเวลา ความเท่าเทียม และความต่อเนื่องด้วย

Peeterson and Plowan (n.d. อ้างถึงใน กนกรัตน์ คุ้มบัว, 2542) ได้กล่าวถึง ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านธุรกิจในความหมายอย่างแคบว่า หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิตและในความหมายอย่างกว้างหมายถึงคุณภาพ (Quality) ของการมีประสิทธิผล (Effectiveness) และความสามารถ (Competence and capacity) ในการผลิต การดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่ถือว่า ประสิทธิภาพสูงสุดนั้นก็เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณ และคุณภาพที่ต้องการในเวลาที่เหมาะสม และต้นทุนน้อยที่สุดเมื่อคำนึงถึงสถานการณ์ และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้น แนวความคิด ของคำว่า ประสิทธิภาพทางด้านธุรกิจในที่นี้จึงมีองค์ประกอบ 5 อย่าง คือ ต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ เวลา และวิธีการในการผลิต

ดิน ปรัชญาฤทธิ์ และไกรยุทธ ธีรตยาสินันท์ (2537) พบว่า ความหมายของประสิทธิภาพ อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ประสิทธิภาพจากแง่มุมของค่าใช้จ่าย หมายถึง การใช้ต้นทุนน้อยกว่าผลลัพธ์ หรือการใช้ต้นทุน อย่างคุ้มค่าหรือการทำให้มากขึ้น โดยมีการสูญเสียน้อยลง
2. ประสิทธิภาพจากแง่มุมของกระบวนการการบริหาร หมายถึง การทำงานด้วยวิธีการหรือเทคนิคที่สะดวกสบายกว่าเดิม หรือทำงานด้วยความรวดเร็ว หรือการทำงานที่ถูกต้องตามระบบระเบียบขั้นตอนของทางราชการ
3. ประสิทธิภาพจากแง่มุมของผลลัพธ์ หมายถึง การทำงานที่มีผลกำไรหรือการทำงานให้ทันเวลา หรือการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในบรรดาข้าราชการด้วยกันหรือการทำงานให้สัมฤทธิ์ผล

อนันท์ งามสะอาด (2551) อธิบายว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน ที่มีลักษณะ ดังนี้

1. ประหยัด (Economy) ได้แก่ ประหยัดต้นทุน (Cost) ประหยัดทรัพยากร (Resources) และประหยัดเวลา (Time)
2. เสร็จทันตามกำหนดเวลา (Speed)
3. คุณภาพ (Quality) โดยพิจารณาทั้งกระบวนการตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Input) หรือวัตถุดิบ มีการคัดสรรอย่างดี มีกระบวนการดำเนินงาน กระบวนการผลิต (Process) ที่ดี และมีผลผลิต (Output) ที่ดี ดังนั้น การมีประสิทธิภาพจึงต้องพิจารณากระบวนการดำเนินงานว่า ประหยัด รวดเร็ว มีคุณภาพของงาน ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินงานทั้งหมด

Certo (n.d. อ้างถึงใน ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ, 2557) ได้ให้คำนิยามของประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง เป็นวิธีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดความสิ้นเปลืองน้อยที่สุด โดยสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายโดยใช้ทรัพยากรต่ำสุด กล่าวคือ เป็นการใช้โดยมีเป้าหมาย (Goal) คือ ประสิทธิภาพ หรือให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้สูงสุด อาจเรียกว่า “ทำสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้อง (Doing things right)” (Harrington, 1996 อ้างถึงใน ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ, 2557) ได้ให้คำนิยาม ประสิทธิภาพรวมขององค์กร โดยให้ความสำคัญที่โครงสร้างและเป้าหมายขององค์กร (Organization's structure and its goals) ซึ่งกำหนดหลักประสิทธิภาพไว้ 12 ประการ ที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการบริหารจัดการที่มีระบบ โดยมุ่งที่การทำงานให้เหมาะสมและง่ายขึ้น ซึ่งจะลดความสิ้นเปลืองในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน (Clearly defined ideal) ผู้บริหารต้องทราบถึงสิ่งที่ต้องการเพื่อลดความคลุมเครือและความไม่แน่นอน
2. ใช้หลักเหตุผลทั่วไป (Common sense) ผู้บริหารต้องพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างความแตกต่าง โดยการค้นหาความรู้และคำแนะนำให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. คำแนะนำที่ดี (Competent counsel) ผู้บริหารต้องการคำแนะนำ จากบุคคลอื่น
4. วินัย (Discipline) ผู้บริหารควรกำหนดองค์กรเพื่อให้พนักงานเชื่อถือตามกฎระเบียบ
5. ความยุติธรรม (Fair deal) ผู้บริหารควรให้ความยุติธรรมและความเหมาะสม (Permanent records) ผู้บริหารควรมีข้อเท็จจริงเพื่อใช้ในการตัดสินใจ
6. ความฉับไวของการจัดส่ง (Dispatching) ผู้บริหารควรใช้การวางแผนตามหลักวิทยาศาสตร์สำหรับแต่ละหน้าที่เพื่อให้องค์กรทำหน้าที่ได้อย่างราบรื่นและบรรลุจุดมุ่งหมาย
7. มาตรฐานและตารางเวลา (Standards and schedules) ผู้บริหารต้องพัฒนาวิธีการทำงาน และกำหนดเวลาทำงานสำหรับแต่ละหน้าที่

8. สภาพมาตรฐาน (Standardized conditions) ผู้บริหารควรรักษาสภาพแวดล้อมให้ดี
9. การปฏิบัติการที่มีมาตรฐาน (Standardized operations) ผู้บริหารควรรักษารูปแบบมาตรฐานของวิธีการปฏิบัติที่ดี
10. มีคำสั่งการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานระบุไว้ (Written standard-practice instructions) ผู้บริหารต้องระบุการทำงานที่มีระบบถูกต้องและเป็นลายลักษณ์อักษร
11. การให้รางวัลที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency reward) ผู้บริหารควรให้รางวัลพนักงานสำหรับการทำงานที่เสร็จสมบูรณ์

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของประสิทธิภาพได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามภารกิจ และวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยวัดจากผลสำเร็จของงานและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในการประนอมข้อพิพาท

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการประนอมข้อพิพาท (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2559 ก) ประกอบด้วย

ความน่าเชื่อถือศรัทธาของผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท

ในประเด็นดังกล่าวข้างต้นนั้น หมายความว่า พนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท จะต้องมีความประพฤติดี อยู่ในศีลธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบสัมมาอาชีพะ ไม่ทำตัวเหลวไหลเหลว กล่าวคือ ต้องเป็นผู้มีอุปนิสัยสุชุม เข้มแข็ง หนักแน่น และมั่นคง

พนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท ต้องมีปัจจัยหลายประการในการที่จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธา โดยในประการสำคัญ พนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท ต้องมีลักษณะผู้นำ รู้จักเจรจา และมีมนุษยสัมพันธ์ ดังที่ในหนังสือฮีโตปเทส กล่าวไว้ว่า “ปราศรัยให้ต้องกาละ ปรานีให้ต้องอารมณ์อันดีของผู้รับ โกรธต้องให้สมอำนาจคนทำ ดังนี้จึงมีลักษณะเป็นบัณฑิต”

ลักษณะผู้นำที่ดี ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีความคิดริเริ่ม
2. กล้ารับผิดชอบ
3. กระฉับกระเฉง กระตือรือร้น
4. มีความรู้ดี มีประสบการณ์มาก
5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
6. ตัดสินใจได้ดี

7. มีความเสียสละ
8. มีความกล้าหาญ
9. มีจิตใจประชาธิปไตย

นอกจากนั้นจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. ไม่เห็นแก่ตัว
2. มีน้ำใจนักกีฬา
3. ทำงานกับผู้อื่น ได้อย่างราบรื่น
4. รู้จักยอมรับและยกย่องผู้อื่น
5. มีกิริยาจาสุภาพ
6. มีความจริงใจ

มีทัศนคติที่ดี

การรู้จักหลักเจรจา ในประการแรกต้องมีปียวาจา คือ กล่าววาจาสุภาพ อ่อนหวาน ประการที่สอง คำพูดนั้นมีเหตุผล ประการที่สาม มีหลักฐานอ้างอิง หรือมีหลักวิชาประกอบ ประการที่สี่ มีประโยชน์ และประการที่ห้า ต้องประกอบด้วยความยุติธรรม

ปัญหาการถือข้างหรือการถือพวก

ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทจะต้องมีความเป็นกลาง คือ ไม่ข้างหรือถือพวกเพราะว่า ถ้าปราศจากความเป็นกลางแล้ว คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งอาจจะไม่พอใจที่จะเจรจาดกลงด้วยเพราะขาดความไม่ไว้วางใจ

ในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทควรถอนตัว หรืออาจถูกคัดค้านได้

1. ถ้าผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทมีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับคดี หรือข้อพิพาทนั้น
2. ถ้าเป็นญาติเกี่ยวข้องกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือว่า เป็นบุพการี หรือผู้สืบสันดาน ไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้อง นับได้เพียงภายในสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงาน นับได้เพียงสองชั้น
3. เป็นผู้ที่ถูกอ้างเป็นพยาน โดยที่ารู้เหตุการณ์ หรือ โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้ เป็นพิเศษเกี่ยวข้องกับคดีหรือข้อพิพาทนั้น
4. เป็นผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้แทน หรือได้เป็นทนายความของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาแล้ว

5. เป็นผู้เคยทำการประนอมข้อพิพาท หรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการคดีข้อพิพาทเดียวกันนั้นมาแล้ว

6. ถ้ามีคดีหรือข้อพิพาทเรื่องหนึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณาประนอมข้อพิพาท ซึ่งผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทนั้นเอง หรือภรรยาหรือญาติทางสืบสายโลหิตตรงขึ้นไป หรือตรงลงมาของผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทนั้น ฝ่ายหนึ่งพิพาทกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือภรรยา หรือญาติทางสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือตรงลงมาของคู่ความฝ่ายนั้นอีกฝ่ายหนึ่ง

7. ถ้าผู้ประนอมข้อพิพาทนั้น เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้หรือนายจ้างของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

อารมณ์ของคู่กรณี

การพิพาทไม่ว่าทางหนึ่งทางใดย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งและโกรธเคืองกัน เพราะฉะนั้นเมื่อคู่กรณีมาเผชิญหน้ากัน ถ้าระงับอารมณ์ไม่ได้อาจจะก่อเหตุทะเลาะวิวาทกัน เพราะฉะนั้นก่อนทำการประนอมข้อพิพาท ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทจะต้องพูดจาชี้แจงแสดงเหตุผลถึงโทษของการทะเลาะวิวาทและประโยชน์ของความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกัน และการเจรจาควรจะพูดกันด้วยเหตุและผล อย่าใช้อารมณ์

สถานที่ในการประนอมข้อพิพาท

ควรที่จะใช้ที่ทำการของผู้ใหญ่บ้าน เพราะเป็นสถานที่ที่ลูกบ้านรู้จักดีอยู่แล้ว หรืออาจจะใช้วัด มัสยิด หรือ โรงเรียน เป็นสถานที่ทำการประนอมข้อพิพาทก็ได้

ข้อควรระวัง ไม่ควรใช้บ้านหรือที่ทำงานของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นสถานที่ทำการประนอมข้อพิพาท

เวลาทำการประนอมข้อพิพาท

ควรใช้เวลาที่คู่กรณีเสร็จสิ้นภารกิจแล้ว และควรเลือกเวลาหลังจากที่คู่กรณี ได้อาบน้ำอาบทำ รับประทานอาหารเรียบร้อยแล้ว เพราะว่าหลังจากอารมณ์ของคู่กรณี เบิกบานแจ่มใส สะดวกและง่ายต่อการเจรจาประนีประนอมข้อพิพาท

เหตุและผล

ควรชี้แจงเหตุและผลของการเป็นความกันเืองในศาลว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่าย ค่าฤชาธรรมเนียม ค่ายานพาหนะ และค่าว่าจ้างทนายความ ทั้งเสียเวลาในการประกอบอาชีพ และไม่แน่ว่าคดีของตนจะชนะหรือไม่ เพราะฉะนั้นการประนีประนอมข้อพิพาทย่อมจะยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย

ปัจจัยประการอื่น

การประนอมข้อพิพาทอาจจะมีปัจจัยประการอื่นอีก เป็นต้นว่า ขณะทำการประนอมข้อพิพาทอาจจะมีญาติพี่น้องหรือพรรคพวกเพื่อนฝูงของกลุ่มมาร่วมด้วย จากประสบการณ์ของผู้เขียนเห็นว่า บางเรื่อง บางกรณี ญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงของกลุ่มเป็นอุปสรรคในการเจรจาประนอมข้อพิพาท เพราะฉะนั้นจะต้องหาวิธีการให้ญาติหรือพรรคพวกของกลุ่มฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายออกไปจากสถานที่ทำการประนอมข้อพิพาท และขอร้องมิให้แสดงความคิดเห็น ถ้าหากจำเป็นจริง ๆ เพราะกลุ่มบางคนอาจจะโง่เขลาเบาปัญญา หรือเป็นผู้เยาว์ ก็จำเป็นที่จะต้องให้ญาติหรือบิดามารดาของเขายู่ด้วย

การประนอมข้อพิพาทคดีอาญาซึ่งเป็นการผิดอันยอมความได้จะต้องให้ผู้เสียหายหรือผู้จัดการแทนผู้เสียหาย ได้แก่ ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล เฉพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถ (คนวิกลจริต) ซึ่งอยู่ในความดูแล หรือผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีภรรยา เฉพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ หรือผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิด ซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้นอยู่ด้วยในขณะที่ทำการประนอมข้อพิพาท

ในกรณีที่ผู้เยาว์อายุ 17-18 ปีแล้ว แม้ผู้จัดการแทนผู้เสียหายตกลงยอมความในคดีความผิดอันยอมความได้ ก็ควรให้ผู้เยาว์ตกลงยินยอมด้วย เพราะมีฉะนั้นแล้วอาจจะไม่สมบูรณ์โดยมีคดีหนึ่งซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ถูกข่มขืนกระทำชำเรา ผู้แทนโดยชอบธรรมก็คือบิดามารดาตกลงยินยอมถอนคำร้องทุกข์ แต่ผู้เยาว์ซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ยินยอม ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การถอนคำร้องทุกข์นั้นไม่ชอบ (ฎีกาที่ 214/ 2494)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จักรกริณัฐ ทอดสูงเนิน (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน โดยใช้ศูนย์ยุติธรรมชุมชน ตำบลโคกขาม อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร เป็นกรณีศึกษา การวิจัยเชิงคุณภาพชิ้นนี้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 12 คน ประกอบกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดได้ให้ข้อมูลอย่างสอดคล้องต้องกันว่า ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีความรู้เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความเป็นกลาง และไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในกรณีที่ผู้ไกล่เกลี่ย

ข้อพิพาทเป็นบุคคลที่คู่กรณีที่มีข้อพิพาทให้ความเคารพนับถือหรือเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เป็นตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น ๆ จะยุติลงได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชนแห่งนี้ ยังประกอบด้วย บทบาทของอาสาสมัครที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งมีความรู้และความชำนาญในเรื่องที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และคำแนะนำแก่คนในท้องถิ่น นอกจากนี้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลโคกขามยังมีสถานที่ตั้งในระยะทางที่เหมาะสมการเดินทางสะดวก ห่างไกลเพราะเป็นศูนย์กลางของประชาชน และมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลโคกขามควรได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณในการดำเนินการจากหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐให้มากขึ้น

คำรห์ สุตเตมีย์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยองค์กรฝ่ายบริหารศึกษาเฉพาะกรณี การไกล่เกลี่ยประณอมข้อพิพาทของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรสำนักงานอัยการสูงสุดที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประณอมข้อพิพาทว่าเป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ (2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานไกล่เกลี่ยประณอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการสูงสุด จากการศึกษาสรุปได้ว่า บทบาทของสำนักงานอัยการสูงสุดได้รับความเชื่อถืออย่างสูงจากประชาชนในฐานะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในทางกฎหมายของรัฐ การไกล่เกลี่ยประณอมข้อพิพาทเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ควรที่จะมีการฝึกอบรมให้เกิดทักษะชำนาญในการทำหน้าที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งควรให้พนักงานอัยการแสดงบทบาทในเชิงรุกให้มากขึ้น โดยเปิดศูนย์ไกล่เกลี่ยประณอมข้อพิพาทขึ้นทุกจังหวัด มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนใช้บริการอย่างทั่วถึง ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดถึงความสำเร็จของการประณอมข้อพิพาทโดยพนักงานอัยการว่าสัมฤทธิ์ผลเพียงไร

วรรณพงษ์ วิไลรัตน์ และสมาน งามสนิท (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของอำเภอในประเทศไทย การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 4 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ตามสภาพที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของอำเภอ (2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของอำเภอ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของอำเภอ (4) เพื่อเสนอรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของอำเภอในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน และ (2) เก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

1 กลุ่ม จำนวน 6 คน โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และการกำหนดประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนาแบบกลุ่มเฉพาะ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลนี้ด้วยวิธีการพรรณนา ส่วนในการวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 303 ตัวอย่าง และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ Multiple regression analysis วิเคราะห์การถดถอยพหุ เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ที่ควรนำมาใช้ในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทของอำเภอ มี 6 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำ (2) การวางแผนกลยุทธ์ (3) คุณลักษณะของผู้ไกล่เกลี่ย (4) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (5) การบริหารทรัพยากรในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และ (6) การประชาสัมพันธ์ซึ่งสามารถนำมา กำหนดเป็นรูปแบบหรือแนวทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของอำเภอต่อไป

สมเกียรติ แพทย์คุณ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการระงับข้อพิพาท ในชั้นการดำเนินการของพนักงานอัยการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพการระงับข้อพิพาท ในชั้นพนักงานอัยการ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการระงับข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ และ (3) พัฒนารูปแบบการระงับข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้ศึกษา 3 ระยะ ระยะที่ 1 วิเคราะห์เอกสารและวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย 8 คดี ระยะที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณจากการสุ่มตัวอย่างเฉพาะอัยการชั้น 3 ถึงชั้น 6 ตามสัดส่วนในแต่ละชั้นทุกจังหวัด ทั้ง 9 เขตทั่วประเทศ จำนวน 364 คน เป็นตัวแทนจากประชากรทั้งหมด 889 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากกลุ่มคดีเป้าหมาย จำนวน 14 คดี เป็คดีแพ่ง 10 คดี ได้แก่ เรื่องสัญญา ละเมิด ครอบครอง มรดก ทรัพย์สิน ประเภทละ 2 คดี ประงอมสำเร็จและไม่สำเร็จอย่างละคดี คดีอาญา 4 คดี ได้แก่ คดีความผิด อันยอมความได้ คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับอาญาอย่างละ 2 คดี เป็นเรื่องที่ประงอมสำเร็จและไม่สำเร็จ อย่างละคดี และระยะที่ 3 นำผลที่ได้มาเข้าประชุมเพิ่มเติมและรับรองโดยกลุ่มสหวิชาชีพโดยวิธีการ อภิปรายกลุ่ม (Focus group) จำนวน 45 คน ได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ตำรวจ ทนายความ ผู้ไกล่เกลี่ยในศาลยุติธรรม กรรมการหมู่บ้าน (ผู้นำชุมชน) ผู้จัดการมูลนิธิ (NGO) นายกเทศมนตรี (นักการเมือง) บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ (สื่อมวลชน) ประธานหอการค้า ประธานสภา อุตสาหกรรม (กลุ่มผลประโยชน์) ผู้ใหญ่บ้าน (ประชาคม) สร้างรูปแบบ กำหนดปรัชญา เป้าหมาย ผู้ประงอม บทบาทเสริมทักษะและเทคนิค เป็นกรอบและแนวคิดในการปรับปรุงเป็นรูปแบบ คู่มือ และวิธีใช้ นำคู่มือการประงอมที่สร้างและพัฒนาขึ้นดังกล่าว ไปทดลองใช้ในสำนักงานอัยการ เขต 4 จำนวน 5 คดี และนำเข้าที่ประชุมผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อัยการจังหวัด 18 คน อัยการอาวุโส 2 คน และคณะผู้บริหารสำนักงานอัยการเขต 4 11 คน เพื่อประเมินและปรับปรุง ให้เป็นมาตรฐานที่สมบูรณ์ ผลการศึกษา พบว่า

1. วิธีดำเนินการประណอมข้อพิพาทในชั้นการดำเนินการของพนักงานอัยการต้องทำตามระเบียบข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุด จะกระทำนอกกรอบมิได้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ดำเนินการรวบรวมข้อมูลข้อพิพาทของคู่พิพาทผู้ยื่นคำขอในวันยื่นคำขอ (2) นัดคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งมาทราบข้อมูลความต้องการดังกล่าว และรวบรวมข้อมูลความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง (3) นัดพร้อมและชี้ให้คู่พิพาททราบถึงสิทธิหน้าที่ ผลทางกฎหมาย ผลทางศีลธรรมกับวัฒนธรรม มีคำประណอมให้คู่พิพาททราบว่าตกลงได้หรือไม่อย่างไร ทำบันทึกลงลายมือชื่อคู่พิพาททั้งสองฝ่าย

2. ปัจจัยที่ทำให้การประណอมประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยอัยการ ได้แก่ ทักษะคดี ความสามารถ และประสบการณ์ ปัจจัยคู่พิพาทข้อมูลสารสนเทศ ปัจจัยลักษณะคดีรุนแรง ของอากรรมณ์

3. การพัฒนารูปแบบการประណอมข้อพิพาท โดยเพิ่มปรัชญาการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปของอัยการสมทบที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษในเรื่องนั้นและได้สอบผ่านการอบรมแล้ว และสร้างเป็นคู่มือและแบบบันทึกที่เป็นมาตรฐานเสนออัยการสูงสุดเพื่อนำออกไปใช้ต่อไป

อานันท์ ธีระชิต (2538) ได้ศึกษาเรื่อง การประណอมข้อพิพาทระดับหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาถึงลักษณะและขอบข่ายของปัญหา ข้อพิพาทที่เกิดขึ้น และได้มีการประណอมหรือระงับข้อพิพาทในระดับหมู่บ้าน ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ (2) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบกระบวนการดำเนินงานและสถาบันหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ประណอมข้อพิพาทระดับหมู่บ้าน (3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและผลของการระงับข้อพิพาทและการยอมรับของประชาชนที่เป็นคู่กรณี (4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในการประណอมข้อพิพาทในหมู่บ้าน วิธีการดำเนินการศึกษาเป็นการผสมผสานกันระหว่างการศึกษาจากเอกสารรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 2 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายปิดใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยจัดหมวดหมู่ จัดทำโครงสร้าง และนำเสนอในลักษณะบรรยาย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การประណอมข้อพิพาทในกรณีที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง ยอมความกันได้ ต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์มากกว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการประណอมข้อพิพาทในระดับหมู่บ้านทำให้ทุกฝ่ายมีความพอใจเป็นอย่างดี และคู่กรณีให้การยอมรับผลของการประណอมข้อพิพาท และน่าจะดำเนินการประណอมข้อพิพาทระดับหมู่บ้านต่อไป โดยปรับปรุงให้มีความทันสมัย ฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่ประណอมข้อพิพาทให้มีความรู้ ส่งเสริมให้มีการประណอมข้อพิพาทระดับหมู่บ้านมากขึ้น การหาวิธีให้ได้ผู้ประណอมข้อพิพาทที่เที่ยงธรรม ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้ทำหน้าที่ประណอมข้อพิพาทกับประชาชนที่เคย

มีข้อพิพาท และประชาชนจากหมู่บ้านใกล้ตัวเมืองกับหมู่บ้านห่างไกลในการประนอมข้อพิพาท
ระดับหมู่บ้าน ได้ข้อสรุปว่า ผู้นำและประชาชนจากหมู่บ้านใกล้ตัวเมือง และหมู่บ้านห่างไกล
ยอมรับการประนอมข้อพิพาทในระดับหมู่บ้านไม่ต่างกัน ส่วนผู้นำกับประชาชนพบว่าประชาชน
เห็นความสำคัญของการประนอมข้อพิพาทที่เกิดในชุมชนมากกว่าผู้นำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ เพื่อศึกษาผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ และเพื่อเปรียบเทียบผลของการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

แหล่งข้อมูลสำคัญ

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมด เป็นข้อมูลจากแบบบันทึกการให้ความช่วยเหลือ สคช.3 ที่ได้จากสารบบประนีประนอมข้อพิพาทคดีแพ่งและอาญาของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 จำนวนทั้งหมด 106 เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 โดยมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญจากหน่วยงานราชการ ดังนี้

1. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดชลบุรี
2. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดชลบุรี (สาขาพัทยา)
3. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดระยอง
4. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดจันทบุรี
5. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดตราด

6. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี
จังหวัดฉะเชิงเทรา

7. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี
จังหวัดปราจีนบุรี

8. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี
จังหวัดปราจีนบุรี (สาขากบินทร์บุรี)

9. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี
จังหวัดนครนายก

10. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี
จังหวัดสระแก้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลผลของการประนอมข้อพิพาท
ในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย
และการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 (ทั้ง 10 สำนักงาน รวม 106 เรื่อง) เพื่อใช้วิเคราะห์ลักษณะ
ของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท ประกอบด้วย พื้นที่เกิดข้อพิพาท ประเภทคดี
สถานะของคู่กรณี ลักษณะของข้อพิพาท สาเหตุของข้อพิพาท และผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท
ใช้วิเคราะห์ผลของการประนอมข้อพิพาท ประกอบด้วย ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท
และระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท และใช้เปรียบเทียบผลของการประนอมข้อพิพาท
จำแนกตามลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary research) ได้จาก
สารบบประนีประนอมข้อพิพาท (แบบบันทึกการให้ความช่วยเหลือ สคช.3) จากสำนักงานอัยการ
คุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีภายในสังกัดภาค 2 (ชลบุรี พัทยา ระยอง
จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี กบินทร์บุรี นครนายก สระแก้ว) ซึ่งผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากเอกสาร
ดังกล่าว เพื่อศึกษาลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ
เพื่อศึกษาผลของการประนอมพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ และเพื่อเปรียบเทียบผลของ
การประนอมข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท
ในชั้นพนักงานอัยการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2 โดยผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2

ส่วนที่ 2 ผลการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทกับผลการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2

ส่วนที่ 1 ลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2

จากเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 จำนวนทั้งสิ้น 106 เรื่อง พบรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามพื้นที่เกิดข้อพิพาท

พื้นที่เกิดข้อพิพาท	จำนวน	ร้อยละ
กบินทร์บุรี	3	2.83
จันทบุรี	10	9.43
ฉะเชิงเทรา	8	7.55
ชลบุรี	6	5.66
ตราด	21	19.81

ตารางที่ 1 (ต่อ)

พื้นที่เกิดข้อพิพาท	จำนวน	ร้อยละ
นครนายก	14	13.21
ปราจีนบุรี	9	8.49
พัทธยา	6	5.66
ระยอง	27	25.47
สระแก้ว	2	1.89
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า พื้นที่ที่มีเรื่องเข้าสู่กระบวนการระงอมข้อพิพาท มากที่สุด คือ พื้นที่จังหวัดระยอง คิดเป็นร้อยละ 25.47 รองลงมา คือ พื้นที่จังหวัดตราด คิดเป็นร้อยละ 19.81

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการระงอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทคดี

ประเภทคดี	จำนวน	ร้อยละ
แพ่ง	97	91.51
อาญา	9	8.49
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ประเภทคดีที่เข้าสู่กระบวนการระงอมข้อพิพาทเกือบทั้งหมด เป็นคดีแพ่ง คิดเป็นร้อยละ 91.51 และเป็นคดีอาญา คิดเป็นจำนวนร้อยละ 8.49

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ร้อง

ประเภทผู้ร้อง	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มบุคคล	1	0.94
กองทุนในชุมชน	13	12.26
นิติบุคคล	3	2.83
บุคคล	82	77.36
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7	6.60
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ประเภทผู้ร้องที่นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท ส่วนใหญ่เป็นบุคคล คิดเป็นร้อยละ 77.36 รองลงมาเป็นกองทุนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 12.26

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ถูกร้อง

ประเภทผู้ถูกร้อง	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มบุคคล	5	4.72
กองทุนในชุมชน	1	0.94
ธนาคาร	2	1.89
บริษัทห้างร้าน	4	3.77
บุคคล	92	86.79
หน่วยงานภาครัฐ	1	0.94
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1	0.94
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ประเภทผู้ถูกร้องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท ส่วนใหญ่เป็นบุคคล คิดเป็นร้อยละ 86.79 รองลงมาเป็นกลุ่มบุคคล คิดเป็นร้อยละ 4.72 และบริษัทห้างร้าน คิดเป็นร้อยละ 3.77

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตาม ลักษณะของข้อพิพาท

ลักษณะของข้อพิพาท	จำนวน	ร้อยละ
การรับรองบุตร	3	2.83
ขอถอนคืนการให้	1	0.94
ครอบครัว	6	5.66
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	1	0.94
ค่านายหน้า	1	0.94
ทรัพย์สิน	1	0.94
ทำให้เสียทรัพย์สิน	9	8.49
ที่ดิน	9	8.49
บุกรุก	1	0.94
มรดก	9	8.49
หนี้	35	33.02
หมิ่นประมาท	1	0.94
หย่าร้าง	8	7.55
อุปการะเลี้ยงดูบุตร	7	6.60
เอกเทศสัญญา	12	11.32
อื่น ๆ	2	1.89
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า ลักษณะของข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท มากที่สุด คือ หนี้ คิดเป็นร้อยละ 33.02 รองลงมา คือ เอกเทศสัญญา คิดเป็นร้อยละ 11.32 ข้อพิพาท ทำให้เสียทรัพย์สิน ที่ดิน และมรดก เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 8.49

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตาม สาเหตุของข้อพิพาท

สาเหตุ	จำนวน	ร้อยละ
ขัดแย้งทางด้านความคิด	5	4.72
ขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์	83	78.30
ความยากจน	2	1.89
ปัจจัยอื่น ๆ	16	15.09
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า สาเหตุของข้อพิพาทที่ทำให้ต้องนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท ส่วนใหญ่ขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 78.30 รองลงมาเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความประมาทเลินเล่อ ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ เป็นต้น

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตาม ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท

ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท	จำนวน	ร้อยละ
ทนายความอาสา	4	3.77
พนักงานอัยการ	102	96.23
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทเกือบทั้งหมดเป็นพนักงานอัยการ คิดเป็นร้อยละ 96.23 ที่เหลือใช้ทนายความอาสาเป็นผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท

ส่วนที่ 2 ผลการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตาม ผลการประนอมข้อพิพาท

ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท	จำนวน	ร้อยละ
ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	20	18.87
ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	47	44.34
ยุติการไกล่เกลี่ย	39	36.79
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า เรื่องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท มีผลลัพธ์การไกล่เกลี่ยสำเร็จ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.34 รองลงมา คือ ยุติการไกล่เกลี่ย คิดเป็นร้อยละ 36.79 และร้อยละ 18.87 ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท จำแนกตาม ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท

ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 10 วัน	14	13.21
10-14 วัน	41	38.68
15-19 วัน	24	22.64
20-24 วัน	10	9.43
25-29 วัน	13	12.26
ตั้งแต่ 30 วันขึ้นไป	4	3.77
รวม	106	100.00

หมายเหตุ: $\bar{X}$ = 15.97 วัน SD = 7.69 วัน MAX = 51 วัน MIN = 2 วัน

จากตารางที่ 9 พบว่า เรื่องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท อยู่ในช่วงเวลา 10-14 วัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.68 รองลงมา อยู่ในช่วง 15-19 วัน ไม่เกิน 10 วัน 25-29 วัน คิดเป็นร้อยละ 22.64, 13.21 และ 12.26 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทอยู่ที่ 16 วัน

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบลักษณะของเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทกับผลการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามพื้นที่เกิดข้อพิพาท

พื้นที่เกิดข้อพิพาท	ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท		
	ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย
กบินทร์บุรี	1 (33.33)	2 (66.67)	0
จันทบุรี	2 (20.00)	6 (60.00)	2 (20.00)
ฉะเชิงเทรา	2 (25.00)	5 (62.50)	1 (12.50)
ชลบุรี	3 (50.00)	1 (16.67)	2 (33.33)
ตราด	3 (14.29)	7 (33.33)	11 (52.38)
นครนายก	2 (14.29)	6 (42.86)	6 (42.86)
ปราจีนบุรี	1 (11.11)	0	8 (88.89)
พัทธยา	0	3 (50.00)	3 (50.00)

ตารางที่ 10 (ต่อ)

พื้นที่เกิดข้อพิพาท	ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท		
	ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย
ระยอง	5 (18.52)	16 (59.26)	6 (22.22)
สระแก้ว	1 (50.00)	1 (50.00)	0

จากตารางที่ 10 พบว่า สัดส่วนผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท กรณีไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ เกิดในพื้นที่จังหวัดชลบุรีและจังหวัดสระแก้ว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 เท่ากัน กรณีผลลัพธ์การไกล่เกลี่ยสำเร็จ พบว่า เกิดในพื้นที่กบินทร์บุรี มากที่สุด รองลงมา คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง (คิดเป็นร้อยละ 66.67, 62.50, 60.00 และ 59.26 ตามลำดับ) ส่วนกรณียุติการไกล่เกลี่ย เกิดในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.89 รองลงมา คือ จังหวัดตราด และพัทธยา (คิดเป็นร้อยละ 52.38 และ 50.00 ตามลำดับ)

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามพื้นที่เกิดข้อพิพาท

พื้นที่เกิดข้อพิพาท	จำนวน	ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท			
		ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย	ภาพรวม
กบินทร์บุรี	3	8.00	32.00	-	24.00
		(-)	(26.87)		(23.52)
จันทบุรี	10	25.50	11.33	27.50	17.40
		(4.95)	(4.80)	(14.85)	(10.09)
ฉะเชิงเทรา	8	11.50	12.60	12.00	12.25
		(0.71)	(2.30)	(-)	(1.83)
ชลบุรี	6	16.33	34.00	17.50	19.67
		(5.13)	(-)	(14.85)	(10.21)
ตราด	21	16.33	18.43	13.45	15.52
		(3.06)	(9.48)	(6.27)	(7.28)
นครนายก	14	5.00	14.00	12.83	12.21
		(4.24)	(2.53)	(1.94)	(3.87)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

พื้นที่ เกิดข้อพิพาท	จำนวน	ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท			ภาพรวม
		ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย	
ปราจีนบุรี	9	12.00	-	26.00	24.44
		(-)		(0.00)	(4.67)
พัทธยา	6	-	19.00	24.00	21.50
			(6.93)	(8.19)	(7.31)
ระยอง	27	14.40	12.56	13.67	13.15
		(3.51)	(2.97)	(2.80)	(3.01)
สระแก้ว	2	10.00	20.00	-	15.00
		(-)	(-)		(7.07)

จากตารางที่ 11 พบว่า จังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดนครนายกใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท น้อยที่สุด เฉลี่ย 12 วัน โดยผลลัพธ์การไกล่เกลี่ยสำเร็จใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท โดยเฉลี่ย 13 วัน และ 14 วัน ตามลำดับ ซึ่งกบินทร์บุรี และจังหวัดปราจีนบุรี ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท มากที่สุด เฉลี่ย 24 วัน

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทคดี

ประเภทคดี	ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท		
	ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย
แพ่ง	17	43	37
	(17.53)	(44.33)	(38.14)
อาญา	3	4	2
	(33.33)	(44.44)	(22.22)

จากตารางที่ 12 พบว่า ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา มีผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาทที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จใกล้เคียงกัน โดยคดีแพ่งไกล่เกลี่ยสำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 44.33 คดีอาญาไกล่เกลี่ยสำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 44.44 อย่างไรก็ตาม พบว่า คดีอาญาไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จมากกว่าคดีแพ่งเกือบ

2 เท่า (ร้อยละ 33.33) และคดีแพ่งมีส่วนยุติการไกล่เกลี่ยสูงกว่าคดีอาญาเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 38.14 และ 22.22 ตามลำดับ

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทคดี

ประเภทคดี	จำนวน	ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท			
		ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย	ภาพรวม
แพ่ง	97	15.53 (5.34)	14.67 (6.24)	17.70 (8.01)	15.98 (6.91)
อาญา	9	6.67 (4.16)	22.25 (19.28)	17.00 (7.07)	15.89 (14.23)

จากตารางที่ 13 พบว่า ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทที่ไม่แตกต่างกัน โดยเฉลี่ยใช้เวลาในการประนอมข้อพิพาท 16 วัน ซึ่งคดีแพ่งไกล่เกลี่ยสำเร็จใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ย 15 วัน และคดีอาญาไกล่เกลี่ยสำเร็จใช้ระยะเวลา โดยเฉลี่ย 22 วัน อย่างไรก็ตาม จากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ในส่วนของคดีอาญาใช้เวลาในการประนอมข้อพิพาทที่แตกต่างกันมาก

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ร้อง

ประเภทผู้ร้อง	ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท		
	ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย
บุคคล	19 (22.89)	39 (46.99)	25 (30.12)
องค์กร	1 (4.35)	8 (34.78)	14 (60.87)

จากตารางที่ 14 พบว่า กรณีไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ เป็นกรณีที่ผู้ร้องเป็นบุคคลมากกว่าองค์กร 5 เท่า สำหรับกรณีผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาทไกล่เกลี่ยสำเร็จ พบว่า ผู้ร้องเป็นบุคคลมากกว่าองค์กร คิดเป็นร้อยละ 46.99 และ 34.78 ตามลำดับ สำหรับกรณียุติการไกล่เกลี่ย พบว่า ผู้ร้องเป็นองค์กรมากกว่าบุคคลถึง 2 เท่า

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ร้อง

ประเภทผู้ร้อง	จำนวน	ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท			
		ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย	ภาพรวม
บุคคล	83	14.42	15.62	15.64	15.35
		(6.11)	(8.73)	(8.31)	(8.00)
องค์กร	23	10.00	13.88	21.29	18.22
		(-)	(2.47)	(5.66)	(6.07)

จากตารางที่ 15 พบว่า ผู้ร้องประเภทบุคคลใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท โดยเฉลี่ย 15 วัน และผู้ร้องประเภทองค์กรใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท โดยเฉลี่ย 18 วัน กล่าวคือ ผู้ร้องประเภทบุคคลใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทน้อยกว่าผู้ร้องประเภทองค์กร 3 วัน ซึ่งผู้ร้องประเภทบุคคล ไกล่เกลี่ยสำเร็จใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท 16 วัน โดยเฉลี่ย

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ถูกร้อง

ประเภทผู้ถูกร้อง	ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท		
	ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย
บุคคล	17	44	36
	(17.53)	(45.36)	(37.11)
องค์กร	3	3	3
	(33.33)	(33.33)	(33.33)

จากตารางที่ 16 พบว่า กรณีไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ เป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องเป็นองค์กรมากกว่า บุคคล เกือบ 2 เท่า สำหรับกรณีผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาทที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จ พบว่า ผู้ถูกร้อง เป็นบุคคลมากกว่าองค์กร คิดเป็นร้อยละ 45.36 และ 33.33 ตามลำดับ สำหรับผลลัพธ์ยุติ การไกล่เกลี่ย พบว่า ทั้งผู้ถูกร้องประเภทบุคคลและองค์กรมีผลลัพธ์ยุติการไกล่เกลี่ยที่ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามประเภทผู้ถูกร้อง

ประเภท ผู้ถูกร้อง	จำนวน	ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท			
		ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย	ภาพรวม
บุคคล	97	15.12	15.32	17.31	16.02
		(5.71)	(8.29)	(7.66)	(7.66)
องค์กร	9	9.00	15.33	22.00	15.44
		(6.08)	(0.58)	(11.00)	(8.44)

จากตารางที่ 17 พบว่า ทั้งผู้ถูกร้องประเภทบุคคลและผู้ถูกร้องประเภทองค์กร ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทที่ใกล้เคียงกัน โดยผลลัพธ์การไกล่เกลี่ยสำเร็จใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท โดยเฉลี่ย 15 วัน เท่ากัน

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของข้อพิพาท

ลักษณะของข้อพิพาท	ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท		
	ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย
การรับรองบุตร	1 (33.33)	2 (66.67)	0
ขอถอนคืนการให้	0	0	1 (100.00)
ครอบครัวยุติ	2 (33.33)	2 (33.33)	2 (33.33)
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	0	1 (100.00)	0
ค่านายหน้า	0	1 (100.00)	0
ทรัพย์สิน	0	1 (100.00)	0
ทำให้เสียทรัพย์สิน	4 (44.44)	3 (33.33)	2 (22.22)

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ลักษณะของข้อพิพาท	ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท		
	ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย
ที่ดิน	3 (33.33)	4 (44.44)	2 (22.22)
บุกรุก	0	0	1 (100.00)
มรดก	2 (22.22)	6 (66.67)	1 (11.11)
หนี้	3 (8.57)	11 (31.43)	21 (60.00)
หมิ่นประมาท	0	1 (100.00)	0
หย่าร้าง	1 (12.50)	2 (25.00)	5 (62.50)
อุปกรณ์เลี้ยงดูบุตร	0	6 (85.71)	1 (14.29)
เอกเทศสัญญา	2 (16.67)	7 (58.33)	3 (25.00)
อื่น ๆ	2 (100.00)	0	0

จากตารางที่ 18 พบว่า ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาทที่ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จทั้งหมด เกิดจากข้อพิพาทอื่น ๆ (เช่น ความประมาทเลินเล่อ ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ เป็นต้น) ทั้งนี้มีเพียง 2 เรื่อง ที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท รองลงมา คือ ทำให้เสียทรัพย์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.44 และลักษณะข้อพิพาท การรับรองบุตร ครอบครัว และที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เท่ากัน สำหรับกรณีผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาทไกล่เกลี่ยสำเร็จทั้งหมด เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ ค่านายหน้า ทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ และหมิ่นประมาท ทั้งนี้ในแต่ละลักษณะข้อพิพาท มีเพียง 1 เรื่อง ที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท กรณียุติการไกล่เกลี่ยทั้งหมด เกิดจาก

ข้อพิพาทขอถอนคืนการให้ และบุกรุก แต่ทั้งนี้ในแต่ละลักษณะข้อพิพาท มีเพียง 1 เรื่องที่เข้าสู่กระบวนการเท่านั้น

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของข้อพิพาท

ลักษณะ ของข้อพิพาท	จำนวน	ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท			
		ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย	ภาพรวม
การรับรองบุตร	3	12.00 (-)	18.00 (7.07)	-	16.00 (6.08)
ขอถอนคืนการให้	1	-	-	7.00 (-)	7.00 (-)
ครอบครัว	6	19.50 (3.54)	25.00 (0.00)	7.00 (1.41)	17.17 (8.42)
ความคิดเกี่ยวกับเพศ	1	-	51.00 (-)	-	51.00 (-)
ค่านายหน้า	1	-	11.00 (-)	-	11.00 (-)
ทรัพย์สิน	1	-	13.00 (-)	-	13.00 (-)
ทำให้เสียทรัพย์สิน	9	11.25 (2.99)	9.00 (5.20)	9.00 (4.24)	10.00 (3.71)
ที่ดิน	9	17.67 (14.01)	14.50 (4.65)	30.00 (11.31)	19.00 (10.69)
บุกรุก	1	-	-	22.00 (-)	22.00 (-)
มรดก	9	18.50 (0.71)	21.50 (9.14)	10.00 (-)	19.56 (8.17)
หนี้	35	9.67 (1.53)	12.91 (2.34)	19.24 (6.25)	16.43 (6.14)
หมิ่นประมาท	1	-	10.00 (-)	-	10.00 (-)
หย่าร้าง	8	13.00 (-)	16.50 (9.19)	13.40 (2.51)	14.13 (4.22)

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ลักษณะ ของข้อพิพาท	จำนวน	ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท			
		ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย	ภาพรวม
อุปการะเลี้ยงดูบุตร	7	-	10.17 (3.76)	28.00 (-)	12.71 (7.57)
เอกเทศสัญญา	12	15.50 (3.54)	14.14 (2.79)	19.67 (11.59)	15.75 (5.97)
อื่น ๆ	2	12.50 (0.71)	-	-	12.50 (0.71)

จากตารางที่ 19 พบว่า ลักษณะข้อพิพาทที่ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทมากที่สุด และมีผลลัพท์การไกล่เกลี่ยที่สำเร็จ คือ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 51 วัน รองลงมา คือ การบุกรุก มีผลลัพท์ยุติการไกล่เกลี่ย ใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 22 วัน และลักษณะข้อพิพาทที่ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท น้อยที่สุด และมีผลลัพท์ยุติการไกล่เกลี่ย คือ ขอลอนคิน การให้ ใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ย 7 วัน

ตารางที่ 20 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามสาเหตุของข้อพิพาท

สาเหตุของข้อพิพาท	ผลลัพท์การประนอมข้อพิพาท		
	ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย
ขัดแย้งทางด้านความคิด	0	2 (40.00)	3 (60.00)
ขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์	14 (16.87)	37 (44.58)	32 (38.55)
ความยากจน	0	1 (50.00)	1 (50.00)
ปัจจัยอื่น ๆ	6 (37.50)	7 (43.75)	3 (18.75)

จากตารางที่ 20 พบว่า ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาทที่ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ เกิดจากสาเหตุของข้อพิพาทด้านปัจจัยอื่น ๆ (เช่น ความประมาทเลินเล่อ ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ฯลฯ) มากกว่า 2 เท่า ของสาเหตุข้อพิพาทขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 37.50 ส่วนกรณีผลลัพธ์การไกล่เกลี่ยสำเร็จเกิดจากสาเหตุของข้อพิพาทความยากจน ซึ่งสูงกว่าสาเหตุขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ ปัจจัยอื่น ๆ และขัดแย้งทางด้านความคิดเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 50.00 44.58, 43.75 และ 40.00 ตามลำดับ ๆ ส่วนกรณียุติการไกล่เกลี่ยเกิดจากสาเหตุของข้อพิพาทขัดแย้งทางด้านความคิด มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา คือ ความยากจน ขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ และปัจจัยอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 50.00, 38.55 และ 18.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 21 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามสาเหตุของข้อพิพาท

สาเหตุของข้อพิพาท	จำนวน	ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท			
		ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย	ภาพรวม
ขัดแย้งทางด้านความคิด	5	-	23.00	10.33	15.40
			(0.00)	(4.04)	(7.50)
ขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์	83	-	14.32	18.22	16.11
			(6.39)	(7.57)	(6.93)
ความยากจน	2	-	11.00	33.00	22.00
			(-)	(-)	(15.56)
ปัจจัยอื่น ๆ	16	-	19.00	14.00	14.69
			(14.25)	(7.21)	(10.62)

จากตารางที่ 21 พบว่า สาเหตุของข้อพิพาทที่ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทนานที่สุด คือ ความยากจน ใช้เวลาเฉลี่ย 22 วัน โดยมีผลลัพธ์การไกล่เกลี่ยสำเร็จใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 11 วัน ส่วนสาเหตุด้านอื่น ๆ ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท

ผู้ทำหน้าที่ ประนอมข้อพิพาท	ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท		
	ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย
ทนายความอาสา	2 (50.00)	1 (25.00)	1 (25.00)
พนักงานอัยการ	18 (17.65)	46 (45.10)	38 (37.25)

จากตารางที่ 22 พบว่า ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาทที่ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ มีทนายความอาสา ทำหน้าที่เป็นผู้ประนอมข้อพิพาทมากกว่าพนักงานอัยการ เกือบ 3 เท่า คิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนกรณีไกล่เกลี่ยสำเร็จมีพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทมากกว่าทนายความอาสา เกือบ 2 เท่า คิดเป็นร้อยละ 45.10 ส่วนผลลัพธ์ยุติการไกล่เกลี่ย มากที่สุด ก็มีพนักงานอัยการ ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทด้วยเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 37.25

ตารางที่ 23 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท

ผู้ทำหน้าที่ ประนอมข้อพิพาท	จำนวน	ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท			
		ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย	ภาพรวม
ทนายความอาสา	4	18.50 (4.95)	34.00 (-)	28.00 (-)	24.75 (8.14)
พนักงานอัยการ	102	13.72 (6.07)	14.91 (7.60)	17.39 (7.80)	15.63 (7.50)

จากตารางที่ 23 พบว่า ถ้าผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทเป็นพนักงานอัยการจะใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทน้อยกว่าทนายความอาสาโดยเฉลี่ย 9 วัน โดยมีผลลัพธ์การไกล่เกลี่ยที่สำเร็จ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทเฉลี่ย 15 วัน

ตารางที่ 24 การเปรียบเทียบผลการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามระยะเวลาในการประนอม
ข้อพิพาท

ระยะเวลาในการประนอม ข้อพิพาท	ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาท		
	ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	ไกล่เกลี่ยสำเร็จ	ยุติการไกล่เกลี่ย
ไม่เกิน 10 วัน	3 (21.43)	6 (42.86)	5 (35.71)
10-14 วัน	9 (21.95)	20 (48.78)	12 (29.27)
15-19 วัน	5 (20.83)	12 (50.00)	7 (29.17)
20-24 วัน	2 (20.00)	4 (40.00)	4 (40.00)
ตั้งแต่ 30 วันขึ้นไป	0	2 (50.00)	2 (50.00)
ค่าเฉลี่ย	14.20 (6.03)	15.32 (8.02)	17.67 (7.88)

หมายเหตุ: $\bar{X}$ = 15.97 วัน SD = 7.69 วัน MAX = 51 วัน MIN = 2 วัน

จากตารางที่ 24 พบว่า ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาทที่ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทใกล้เคียงกัน อยู่ในช่วงเวลา 10-14 วัน มากที่สุด รองลงมาไม่เกิน 10 วัน 15-19 วัน และ 20-24 วัน คิดเป็นร้อยละ 21.95, 21.43, 20.83 และ 20.00 ตามลำดับ ส่วนกรณีไกล่เกลี่ยสำเร็จมากที่สุด อยู่ในช่วงเวลา 15-19 วัน และตั้งแต่ 30 วันขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนยุติการไกล่เกลี่ยใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทตั้งแต่ 30 วันขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50

บทที่ 5

สรุปผลวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ เพื่อศึกษาผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ และเพื่อเปรียบเทียบผลของการประนอมข้อพิพาท จำแนกตามลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ สรุปผลงานวิจัยได้ ดังนี้

สรุปผลวิจัย

จากเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 จำนวนทั้งสิ้น 106 เรื่อง สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท และผลการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2

ผลการวิจัย พบว่า พื้นที่ที่มีเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท มากที่สุด คือ จังหวัดระยอง รองลงมา คือ จังหวัดนครนายก ประเภทคดี que เข้าสู่กระบวนการ ๑ เกือบทั้งหมดเป็นคดีแพ่ง โดยมีผู้ร้องและผู้ถูกร้องส่วนใหญ่เป็นบุคคล ลักษณะของข้อพิพาท que เข้าสู่กระบวนการเป็นข้อพิพาทเรื่องนี้ รองลงมา คือ เอกเทศสัญญา โดยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ รองลงมาเกิดจากปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ความประมาทเลินเล่อ และปัญหาสุขภาพร่างกาย และจิตใจ โดยมีพนักงานอัยการทำหน้าที่ผู้ประนอมข้อพิพาทเกือบทั้งหมด และมีผลการประนอมข้อพิพาท คือ ใกล้เคียงสำเร็จ มากที่สุด รองลงมา คือ ยุติการใกล้เคียง สำหรับระยะเวลาของกระบวนการประนอมข้อพิพาท โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 16 วัน โดยเรื่อง que สามารถใกล้เคียงสำเร็จ ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท เฉลี่ย 15 วัน เรื่อง que ใกล้เคียงไม่สำเร็จ ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท เฉลี่ย 14 วัน และเรื่อง que ยุติการใกล้เคียงมีระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท เฉลี่ย 18 วัน

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท และผลการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และการบังคับคดีจังหวัดในสังกัดภาค 2

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบลักษณะของเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท กับผลการประนอมข้อพิพาทของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 โดยภาพรวมผลการประนอมข้อพิพาทกรณีไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ เกิดในพื้นที่จังหวัดชลบุรีและสระแก้ว มากที่สุด กรณีผลการไกล่เกลี่ยสำเร็จ เกิดในพื้นที่ กบินทร์บุรี มากที่สุด รองลงมา คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง ส่วนกรณี ยุติการไกล่เกลี่ย เกิดในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี มากที่สุด รองลงมา คือ จังหวัดตราด และพัทลุง โดยจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดนครนายก ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทน้อยที่สุด และใช้ระยะเวลาไกล่เกลี่ยสำเร็จ เฉลี่ย 13 และ 14 วัน ตามลำดับ กบินทร์บุรี และจังหวัดปราจีนบุรี ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท มากที่สุด ประเภทคดีอาญาไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จมากกว่า คดีแพ่ง ซึ่งคดีแพ่งมีผลยุติการไกล่เกลี่ยสูงกว่าคดีอาญาล็กน้อย โดยทั้งสองประเภทคดี ใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทที่ไม่แตกต่างกัน กรณีผลการไกล่เกลี่ยสำเร็จคดีแพ่ง ใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 15 วัน ทั้งผู้ร้องและผู้ถูกร้องประเภทบุคคล มีผลการไกล่เกลี่ยสำเร็จสูงกว่าผู้ร้อง และผู้ถูกร้องประเภทองค์กร โดยใช้ระยะเวลาในการไกล่เกลี่ยสำเร็จ เฉลี่ย 16 วัน ลักษณะข้อพิพาท ความผิดเกี่ยวกับเพศใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท มากที่สุด ซึ่งมีผลการไกล่เกลี่ยสำเร็จ ใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 51 วัน ส่วนการขอลอนคินการให้ เป็นลักษณะข้อพิพาทที่มีระยะเวลา ในการประนอมข้อพิพาทน้อยที่สุด ส่วนกรณีผลการประนอมข้อพิพาทที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จ ใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 15 วัน โดยเกิดจากพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท ซึ่งใช้ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทน้อยกว่าทนายความอาสา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 จำนวนทั้งสิ้น 106 เรื่อง มีประเด็นที่น่าสนใจ และนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิเคราะห์พื้นที่ที่มีเรื่องเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทมากที่สุด คือ จังหวัดระยอง เนื่องจากจังหวัดระยองมีบริบทสภาพแวดล้อมเป็นเมืองอุตสาหกรรม มีจำนวน ประชากรมาก และเป็นศูนย์รวมของแรงงานต่างท้องที่ ต่างเชื้อชาติ ทำให้ยึดถือวัฒนธรรม

ที่แตกต่างกันออกไป สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีความเหลื่อมล้ำกันอย่างมาก เช่น คนจน และคนรวย ทำให้เกิดปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นเหตุให้การเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ คนรวยมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรได้ง่ายกว่าคนจน เช่น ที่ดิน ป่าไม้ แร่ธาตุ เป็นต้น จึงเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งที่นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในจังหวัดระยอง มากที่สุด สอดคล้องกับปริมาณคดีประจำปี พ.ศ. 2559 ของสำนักงานอัยการจังหวัดทุกสำนักงาน ภายในภาค 2 ซึ่งรวบรวมโดยสำนักงานอัยการภาค 2 จังหวัดระยองเป็นอันดับ 1 ที่มีปริมาณคดี เข้ามากที่สุด คือ 20,355 เรื่อง (สำนักงานอัยการภาค 2, 2559)

ผลการวิเคราะห์ประเภทคดีที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทในสังกัดภาค 2 พบว่า เป็นคดีแพ่งเกือบทั้งหมด ทั้งนี้เพราะลักษณะของการประนอมข้อพิพาททางแพ่งเป็นการต่อรอง เรื่องของผลประโยชน์ระหว่างกัน ซึ่งเป็นความผิดไม่ร้ายแรง สามารถยอมความกันได้ และไม่มี สภาพบังคับในทางอาญา เพราะคู่กรณีสามารถหาข้อยุติร่วมกันได้ โดยไม่มีผลกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล หากไม่ขัดต่อกฎหมาย เพราะต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์มากกว่านำคดี ขึ้นสู่ศาล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอานันท์ ธีระชิต (2538) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การประนอม ข้อพิพาทระดับหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า การประนอมข้อพิพาทไม่ใช่ความผิดร้ายแรง ยอมความกันได้ ต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์มากกว่า

ผลการวิเคราะห์ลักษณะและสาเหตุของข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการประนอม ข้อพิพาท พบว่า โดยรวมลักษณะข้อพิพาทที่ขอให้ประนอมมากที่สุด คือ เรื่องหนี้ เพราะข้อมูล จากศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้ออกผลสำรวจความคิดเห็น เรื่อง “สถานการณ์ แรงงานไทย” ปี พ.ศ. 2559 กรณีศึกษาผู้มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท โดยสุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ จำนวน 1,212 ตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถึง 95% ตอบว่า มีภาระหนี้สิน ซึ่งนับว่าสูงสุดในรอบ 8 ปี และเมื่อดูหนี้สินที่เกิดขึ้นหลัก ๆ จะกู้เงินเพื่อใช้จ่าย ประจำวันกันส่วนใหญ่ ในผลสำรวจระบุว่า แรงงานมีภาระหนี้ครัวเรือนสูงราว 119,000 บาท ต่อครัวเรือน และส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่กู้ยืมระบบสัดส่วนถึง 60% เศษ เมื่อดูความสามารถ ในการผ่อนชำระหนี้อยู่ที่ราว 8,100 กว่าบาท หรือเกือบ 50% ของรายได้ที่ทำได้เดือนละ 15,000 บาท โดยกลุ่มตัวอย่างตอบสาเหตุที่เป็นหนี้ เพราะมีรายได้ไม่พอกับรายจ่ายที่เกิดขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง “ภาระรายจ่ายแซงรายได้” ตามด้วยเป็นหนี้เพราะมีภาระจ่ายดอกเบี้ย มีหนี้มาก ประกอบกับราคาสินค้าที่แพงมากขึ้น จึงเป็นต้นเหตุของการผิคนัดชำระหนี้ และเกิดข้อพิพาท กันขึ้นระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ โดยผลการวิจัย พบว่า ข้อพิพาทเรื่องหนี้ คู่กรณีเลือก ที่จะนำเรื่อง เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท มากที่สุด เพื่อหาข้อสรุปหรือทางออกร่วมกัน ซึ่งกระบวนการ ประนอมข้อพิพาทเป็นกระบวนการหนึ่งที่ระงับข้อพิพาท โดยเกิดผลดีหลายประการ เช่น

(1) กระบวนการยุติธรรมทางศาลมีขั้นตอนมากและทำให้เกิดความล่าช้า (2) มีค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียม และค่าว่าจ้างทนาย สอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยเงินค่าธรรมเนียมศาล เงินค่าปรับและเงินกลาง พ.ศ. 2556 (3) กระบวนการไต่ถามคดี มีความรวดเร็ว และใช้เวลาน้อยกว่าชั้นกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ (4) เกิดข้อบาดหมางน้อยลง กล่าวคือ ไม่ขยายข้อขัดแย้งให้มีวงกว้างมากยิ่งขึ้น (5) เกิดผลดีต่อลูกหนี้ในฐานะที่ลูกหนี้เป็นผู้ร้อง ขอให้ไต่ถามคดีในเรื่องของกำหนดระยะเวลาของการชำระหนี้เดิม จะถูกขยายระยะเวลาออกไป ซึ่งเราเรียกว่า “การประนอมหนี้” มีการตัดยอดหนี้ออกจากเดิม (จำนวนหนี้เดิมลดลง) อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำลง หรือมีการแบ่งจ่ายชำระเป็นงวดตามกำลังของลูกหนี้ (6) กระบวนการประนอมข้อพิพาท เป็นบริการของรัฐที่ไม่มีค่าใช้จ่าย (7) นำสัญญาประนีประนอมข้อพิพาทใช้เป็นหลักฐาน ในการขอกู้เงินกับธนาคารที่เข้าร่วม โครงการของรัฐ ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ประกอบกับเจ้าหนี้ ก็ไม่ยอมเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหากนำไปฟ้องร้องต่อศาล จึงหันหน้าเข้าสู่กระบวนการ ประนอมข้อพิพาท เพื่อยุติความขัดแย้ง เพราะต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์จากการประนอมหนี้ เท่ากัน

ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท พบว่า โดยเฉลี่ยใช้เวลา ในการประนอมข้อพิพาท 16 วัน แสดงให้เห็นว่า ทั้ง 10 จังหวัดภายในสังกัดภาค 2 ให้ความสำคัญ กับเรื่องระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาท แม้จะไม่มีกรอบระยะเวลาที่ตายตัว เมื่อรับเรื่องแล้ว ต้องรีบดำเนินการ โดยเร็ว ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องของลักษณะข้อพิพาทที่เข้าสู่ กระบวนการประนอมข้อพิพาท มากที่สุด คือ เรื่องหนี้ ซึ่งเป็นประเภทคดีแพ่ง มีลักษณะคดี ไม่ซับซ้อนมากนัก และเป็นความผิดไม่ร้ายแรง ยอมความกันได้ สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยการไต่ถามคดีและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553 มาตรา 13 วรรคสอง กำหนดให้ส่งหนังสือ นัดหมายการไต่ถามคดีและประนอมข้อพิพาทไปยังคู่กรณีทุกฝ่ายภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ ผู้ไต่ถามคดีรับคำร้องขอไว้พิจารณา แล้วดำเนินการจัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ซึ่งอาจใช้ ระยะเวลาไม่เกิน 5 วัน ขึ้นอยู่กับระยะทาง พร้อมทั้งให้ประสานงานทางโทรศัพท์ จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นใดเพื่อให้คู่กรณีทราบ ดังนั้นจึงส่งผลให้ภาพรวมของระยะเวลาที่ใช้ ในการประนอมข้อพิพาทเฉลี่ยที่ 16 วัน

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระหว่างผลการประนอมข้อพิพาทกับระยะเวลาที่ใช้ ในการประนอมข้อพิพาท พบว่า ผลการไต่ถามคดีสำเร็จมากที่สุด ใช้ระยะเวลาในการประนอม ข้อพิพาท โดยเฉลี่ย 16 วัน เนื่องจากพิพาทกันเรื่องหนี้มากที่สุด ซึ่งมีบุคคลเป็นคู่กรณี และมีสาเหตุ มาจากขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ ซึ่งเป็นลักษณะข้อพิพาทที่ไม่ร้ายแรง ถ้าคู่กรณีสามารถหา ข้อยุติร่วมกันได้ ก็จะเป็นผลดีกับคู่กรณีทั้ง 2 ฝ่าย มากกว่า เพราะหากต่างฝ่ายต่างไม่ยอมซึ่งกัน

และกันแล้ว และนำเรื่องฟ้องร้องต่อศาล ย่อมมีผลเสียตามมาหลายประการ เพราะตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยเงินค่าธรรมเนียมศาล เงินค่าปรับและเงินกลาง พ.ศ. 2556 กำหนดให้ต้องชำระค่าธรรมเนียมศาล (ค่าขึ้นศาล) เงินค่าปรับ หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่มีขึ้นหากนำข้อพิพาทขึ้นสู่กระบวนการยุติธรรมทางศาล อีกทั้งเสียเวลาทำมาหากินของคู่กรณีด้วย และเกิดปัญหาการสะสมคดีในชั้นศาลตามมา ประกอบกับหากปล่อยไว้นาน กล่าวคือ ยิ่งนานยิ่งมีความเสียหายเกิดขึ้น เช่น ดอกเบี้ยจากการกู้ยืม เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน พนักงานอัยการจึงต้องเร่งรีบดำเนินการเพื่อไม่ให้ระดับความเสียหายเพิ่มมากขึ้น เช่นนี้แล้วจึงควรที่จะประนีประนอมซึ่งกันและกัน จะเกิดประโยชน์กับทั้งคู่มากกว่านำคดีขึ้นสู่ศาล ส่งผลให้การประนีประนอมข้อพิพาทมีผลใกล้เคียงสำเร็จ มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของวินัย อาจคงหาญ (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินประสิทธิผลของระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีมีค่าใช้จ่ายประมาณ 10,267 บาทต่อคดี ในขณะที่กระบวนการคัดแพ่งในชั้นศาลมีค่าใช้จ่าย โดยเฉลี่ยประมาณ 129,888 บาทต่อคดี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าธรรมเนียมศาล (35,796 บาท) และค่าทนายความ (70,617 บาท) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายให้คู่ความได้ถึง 119,621 บาทต่อคดี และมีผลประโยชน์ที่ได้รับจากการประหยัดค่าใช้จ่ายสูงกว่าต้นทุนที่ใช้กระบวนการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทถึง 11.65 เท่า

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระหว่างผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาทกับผลและระยะเวลาที่ใช้ ในการประนีประนอมข้อพิพาท พบว่า ผลการไกล่เกลี่ยสำเร็จเกิดจากพนักงานอัยการทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาทมากกว่าทนายความอาสาทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาทเกือบ 2 เท่า และระยะเวลาที่ใช้ในการประนีประนอมข้อพิพาท พบว่า พนักงานอัยการใช้ระยะเวลาในการประนีประนอมข้อพิพาทน้อยกว่าทนายความอาสาโดยเฉลี่ย 9 วัน แสดงให้เห็นว่า ความรู้ ความเชี่ยวชาญทางการใช้กฎหมาย ประสบการณ์ และคุณวุฒิที่มีมากกว่าทนายความอาสานั้น มีผลต่อความสำเร็จ และมีความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของคำรพ สุตเดมิย์ (2539) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยองค์กรฝ่ายบริหาร ศึกษาเฉพาะกรณี การไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด ผลการวิจัย พบว่า บทบาทสำนักงานอัยการสูงสุดได้รับความเชื่อถืออย่างสูงจากประชาชน ในฐานะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในทางกฎหมายของรัฐ สมเกียรติ แพทย์คุณ (2548) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประนีประนอมข้อพิพาทในชั้นการดำเนินการของพนักงานอัยการ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้การประนีประนอมประสบความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยอัยการ ได้แก่ ทศนคติ ความสามารถ และประสบการณ์ จักรกริณัฐ ทอดสูงเนิน (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลโคกขาม

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัย พบว่า ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีความรู้เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ ความเป็นกลางและไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น ๆ จะยุติลงได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับคุณสมบัติของการเป็นพนักงานอัยการที่มีมากกว่าทนายความอาสาแล้ว เพราะตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 นั้น กำหนดให้ผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (1) สำเร็จการศึกษาปริญญาทางกฎหมายไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี (2) สำเร็จหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และ (3) ได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี และตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 กำหนดให้การขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ (1) สำเร็จการศึกษาปริญญาทางกฎหมาย (2) เป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติทั้ง 2 อาชีพแล้ว มีความแตกต่างกันอยู่ถึง 2 ประการ ประการแรก คือ พนักงานอัยการต้องสำเร็จหลักสูตรของ เนติบัณฑิตยสภา แต่ทนายความไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภาเท่านั้น ประการที่สอง คือ ประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพกฎหมายที่พนักงานอัยการกำหนดให้ต้องมีประสบการณ์อย่างน้อย 2 ปี แต่ทนายความไม่จำเป็น แสดงให้เห็นว่า คุณวุฒิของพนักงานอัยการย่อมมีมากกว่าทนายความอาสาเป็นแน่ ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำหน้าที่เป็นผู้ประนอมข้อพิพาทที่ใช้ระยะเวลาน้อยกว่าทนายความอาสา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ กรณีศึกษา: สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับจังหวัดภายในสังกัดภาค 2 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 จำนวนทั้งสิ้น 106 เรื่อง ผู้วิจัย พบว่า ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทให้ยุติลงได้รวดเร็ว และมีผลไกล่เกลี่ยสำเร็จ คือ พนักงานอัยการ จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมของผลการประนอมข้อพิพาท มีผลการไกล่เกลี่ยที่สำเร็จอยู่ไม่ถึงครึ่งของจำนวนเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการทั้งหมด ซึ่งมากกว่าผลยุติการไกล่เกลี่ยเล็กน้อย สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานการประนอมข้อพิพาท ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ที่ทำให้การประนอมข้อพิพาทประสบความสำเร็จ ได้แก่ ตัวผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท ทศนคติ ความชำนาญในการใช้กฎหมาย ประสบการณ์ ความเป็นกลาง การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด หรือเกิดจากคู่กรณี เช่น อารมณ์ ความคิด วัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้น

สำนักงานอัยการสูงสุดควรเพิ่มระดับความสำคัญของการประนอมข้อพิพาท โดยกำหนดเป็นหนึ่งในภารกิจหลักที่มีหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนในการระงับข้อพิพาท เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งของคนในสังคม และลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกหนึ่งที่สำคัญ

2. จากผลการศึกษา พบว่า ผลลัพธ์การประนอมข้อพิพาทที่ยุติการไกล่เกลี่ยสูงถึงร้อยละ 36.79 ของจำนวนเรื่องทั้งหมดที่เข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท รองจากผลลัพธ์ที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จ ซึ่งสัดส่วนไม่แตกต่างกันมาก เนื่องจากคู่กรณีไม่มาพบพนักงานอัยการตามนัด ส่งผลให้ต้องจำหน่ายเรื่องออกจากสารบบประนีประนอมข้อพิพาท หรือยุติการไกล่เกลี่ยนั่นเอง ดังนั้น ควรหามาตรการเพื่อกำหนดให้หนังสือเชิญคู่กรณีมาไกล่เกลี่ยมีสภาพบังคับทางกฎหมาย เช่นเดียวกันกับการออกหมายเรียกเชิญบุคคลมาให้ถ้อยคำของพนักงานสอบสวน ซึ่งต่างจากหนังสือเชิญคู่กรณีมาไกล่เกลี่ย ที่ไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคู่กรณี ทั้งสองฝ่ายว่าประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทหรือไม่ก็ได้ ส่งผลให้กระบวนการประนอมข้อพิพาทไม่สามารถดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปได้ และไม่ประสบผลสำเร็จในที่สุด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากผลการศึกษา พบว่า จำนวนเรื่องที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จมีอยู่ไม่ถึงครึ่งของจำนวนเรื่องทั้งหมด ซึ่งเกิดจากปัจจัยตัวผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท และตัวคู่กรณี ซึ่งปัจจัยของผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท ได้แก่ พนักงานอัยการ นิติกร หรือทนายความอาสา ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายเฉพาะด้าน ไม่มากพอ รวมทั้งประสบการณ์ และความน่าเชื่อถือของผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท จึงส่งผลต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ย ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนให้มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เฉพาะด้าน เพื่อพัฒนาบุคลากรผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทให้มีขีดความสามารถ และเกิดเป็นความชำนาญเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ใช้ในกระบวนการประนอมข้อพิพาท เช่น กฎหมายครอบครัว กฎหมายที่ดิน ลิขสิทธิ์ การขนส่ง หรือการค้าระหว่างประเทศ จิตวิทยา เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้การประนอมข้อพิพาทประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการศึกษา พบว่า เรื่องที่ทนายความอาสาเป็นผู้ประนอมข้อพิพาทใช้ระยะเวลา มากกว่าพนักงานอัยการที่ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท ดังนั้น ควรจัดให้มีการไกล่เกลี่ยร่วมระหว่างพนักงานอัยการและทนายความอาสา ทำหน้าที่เป็นผู้ประนอมข้อพิพาทร่วมกัน เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และศิลปะในการประนอมข้อพิพาทของทนายความอาสา และเพื่อลดระยะเวลาในการประนอมข้อพิพาทให้สั้นลง

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การศึกษาผลการวิจัยในครั้งต่อไป ควรวิจัยในเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการระดมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในสังกัดภาค 2 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน และนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการระดมข้อพิพาทให้ดียิ่งขึ้น

2. การศึกษาผลการวิจัยในครั้งต่อไป ควรวิจัยในเรื่องของผลของการระดมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีในภาคอื่น ๆ เพราะมีความแตกต่างกันในเรื่องของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และศาสนา เพื่อให้ทราบว่ามีความแตกต่างจากเขตพื้นที่ภาค 2 หรือไม่อย่างไร โดยผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการระดมข้อพิพาทให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลให้ได้มากที่สุด

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ คุ้มบัว. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการจดทะเบียนธุรกิจศึกษา กรณีศึกษา โครงการส่งเสริมประสิทธิภาพ กรมทะเบียนการค้า*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จักรกริญา ทอดสูงเนิน. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล โศกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร*. การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการความขัดแย้ง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฉลิม สุขเจริญ. (2557). *แรงจูงใจในการทำงานกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกริก.
- คำรน์ สุตเตมีย์. (2539). *การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยองค์กรฝ่ายบริหาร ศึกษาเฉพาะกรณี การไกล่เกลี่ยระงอมข้อพิพาทของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย แก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- ดิน ปรัชญาพฤษดิ์ และไกรยุทธ ชีรตยาสินันท์. (2537). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการพลเรือน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวิศร์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ. (2557). *การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติราชการ ของเทศบาลนครสงขลา*. หาดใหญ่: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2549). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชนะสิทธิ์ เจริญชัยภูมิ. (2546). *การบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพเพื่อการแข่งขัน: กรณีศึกษา บริษัท โกลโอบ ฟู้ด จำกัด*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระจอม จารุณโณ (หงษ์ทอง). (2556). *ประสิทธิผลในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านคูดง จังหวัดอุดรธานี*. วิชานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2530). *รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ยุทธนา ทาตายุ. (2543). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการผลิต: กรณีศึกษา กองการผลิต บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณพงษ์ วิไลรัตน์ และสมาน งามสนิท. (2557). ประสิทธิภาพในการใกล้เคียงข้อพิพาทของอำเภอในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 6(1), 264-274.
- วินัย อางคงหาญ. (2550). *การประเมินประสิทธิผลของระบบใกล้เคียงข้อพิพาทในศาล*. กรุงเทพฯ: สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ. (2559 ก). *ขั้นตอน วิธีการ และระเบียบว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ. (2559 ข). *ความรู้เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการใกล้เคียง และประนอมข้อพิพาท*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สมเกียรติ แพทย์คุณ. (2548). *การพัฒนารูปแบบการประนอมข้อพิพาทในชั้นการดำเนินการของพนักงานอัยการ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานอัยการภาค 2. (2559). *ปริมาณคดีประจำปี พ.ศ. 2559 ของสำนักงานอัยการจังหวัดทุกสำนักงานภายในสังกัดภาค 2*. ชลบุรี: สำนักงานอัยการภาค 2.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2559 ก). *คู่มือการช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาทแก่ประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2559 ข). *รวมกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ และหนังสือเวียนปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน สคช*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2559 ค). *ร่างแนวทางการปฏิบัติงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2559 ง). *หลักการเจรจาต่อรองและจิตวิทยาการ ใกล้เคียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- อนันท์ งามสะอาด. (2551). *ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effective) ต่างกันอย่างไร*. เข้าถึงได้จาก http://www.sisat.ac.th/main/index.php?option=com_content&view=article&id=187%

- อรรถวุฒิ ตันธนาวิทย์. (2544). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกองการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา รัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อานันท์ ชีระจิต. (2538). *การประนอมข้อพิพาทระดับหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมือง และการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อารวย ดีเลิศ. (2549). *ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานตรวจสอบภายในธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาคผนวก

แบบบันทึกข้อมูลผลของการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ: กรณีศึกษา สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย
และการบังคับคดีในสังกัดภาค 2

ลำดับที่	ว/ด/ป/ รับเรื่อง	พื้นที่ เกิดข้อพิพาท	คู่กรณี-ระหว่าง		ประเภทคดี แพ่ง/ อาญา	เรื่องที่ขอ ให้ประนอม	สาเหตุ ของข้อพิพาท	อยู่ระหว่างดำเนินการ		ผลการประนอม ข้อพิพาท	ว/ด/ป/ เสร็จเรื่อง	ข้อตกลง ของคู่กรณี	ระยะเวลา ไกล่เกลี่ย (วัน)	ชื่อผู้ประนอม	หมายเหตุ
			ชื่อ (ผู้ร้อง)	ชื่อ (ผู้ถูกร้อง)				แจ้งคู่กรณี	ระหว่าง ไกล่เกลี่ย						